

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Архітектурний факультет
Образотворчого мистецтва і архітектурної графіки
(назва кафедри)

АТЕСТАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР

на тему:

Естетико-психологічні особливості формування простору художніх музеїв війни

Остапенко Євгеній Валерійович

(прізвище, ім'я та по батькові студента повністю)

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Архітектурний факультет
Образотворчого мистецтва і архітектурної графіки
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувачки кафедри

Олена САФРОНОВА

„___” _____ 2023 року

**АТЕСТАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР**

Естетико-психологічні особливості формування простору художніх музеїв війни

(назва)

Виконав здобувач(ка) групи ОММ-22

Остапенко Євгеній Валерійович

(прізвище, ім'я та по батькові повністю)

Спеціальність: 023 – Образотворче мистецтво,

декоративне мистецтво, реставрація

ОПП: Художньо-декоративне оздоблення

інтер'єру

Керівник: дек. Кащенко О.В.

(прізвище, ініціали,)

ст. викл. Плісс Н.А.

науковий ступінь, вчене звання

Рецензент: _____

(прізвище, ініціали,)

науковий ступінь, вчене звання

Київ 2023 р.

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Факультет: **Архітектурний**

Кафедра: **образотворчого мистецтва і архітектурної графіки**

Освітній рівень: другий (магістерський) рівень

Галузь знань: 02 – Культура і мистецтво

Спеціальність: 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

ОПП: Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан архітектурного факультету

_____ Олександр КАЩЕНКО

„_____” _____ 2023 року

**З А В Д А Н Н Я
ДО ВИКОНАННЯ АТЕСТАЦІЙНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР**

_____ Остапенко Євгеній Валерійович _____

(прізвище, ім'я та по батькові здобувача)

1. Тема роботи

Естетико-психологічні особливості формування простору музеїв війни
затверджена наказом ректора КНУБА № 2695/2 від 13.11.2023 року

2. Керівник роботи

Кащенко О.В. дек., Плісс Н.А. ст. викл.

(прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання студентом роботи до

захисту _____

4. Зміст пояснювальної записки за розділами:

Вступ. Обґрунтування вибору теми. Актуальність дослідження. Мета дослідження.

Об'єкт дослідження. Предмет дослідження. Завдання дослідження. Методи

дослідження. Наукова новизна. Практична цінність.

Розділ I. Історія музейної справи в Україні. Аналіз зарубіжного та вітчизняного

досвіду

1.1 Мережа музеїв України

1.2 Історія розвитку музеїв

1.3 Зарубіжний музейний досвід

1.4 Сучасний стан розвитку музейної справи в Україні

Висновки до I розділу

(Зміст розділу може уточнюватися консультантом розділу)

Розділ II. Конструктивно-просторова організація музейного простору. Естетико-психологічні особливості

2.1 Експозиційне обладнання

2.2 Специфіка музейного освітлення

2.3 Колір в музейному просторі

2.4 Естетичні та психологічні аспекти

Висновки до II розділу

(Зміст розділу може уточнюватися консультантом розділу)

Розділ III. Використання інноваційних технологій в музейній справі

3.1 Інноваційні підходи в музейних практиках

3.2 Мистецька програма віртуальної реальності Vermillion

Висновки до III розділу

(Зміст розділу може уточнюватися консультантом розділу)

Розділ IV. Музейний простір

4.1 Загальні положення

4.2 Опис концепту проєкту

Висновки до IV розділу

Розділ V. Художня робота в матеріалі. Концепція створення

5.1 Збір, вивчення та аналіз аналогів

5.2 Обґрунтування вибору теми та матеріалу для реалізації художнього твору

5.3 Хід роботи

Висновки до V розділу

5. Графічний матеріал за розділами

Наповнення даного розділу визначає керівник роботи.

6. Календарний план виконання роботи:

Види робіт та їх зміст	Дата виконання
Розділ 1.	04.10.2023
Розділ 2.	25.10.2023
Розділ 3.	15.11.2023
Розділ 4	06.12.2023
Остаточне оформлення роботи	
Перевірка роботи на плагіат	15.12.2023
Попередній захист роботи на кафедрі	18.12.2023
Направлення роботи на рецензування	18.12.2023

7. Консультанти розділів атестаційної випускної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Перевірів	
		дата	підпис
Розділ 1.			
Розділ 2.			
Розділ 3.			
Розділ 4.			

8. Дата видачі завдання 01.09.2023 року

В.о. зав. кафедри _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Здобувач

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ I: ІСТОРІЯ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ. АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ

1.1 Мережа музеїв в Україні

1.2 Історія розвитку музеїв

1.3 Зарубіжний музейний досвід

1.4 Сучасний стан розвитку музейної справи в Україні

Висновки до I розділу

РОЗДІЛ II. КОНСТРУКТИВНО-ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗЕЙНОГО ПРОСТОРУ. ЕСТЕТИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

2.1 Експозиційне обладнання

2.2 Специфіка музейного освітлення

2.3 Колір в музейному просторі

2.4 Естетичні та психологічні аспекти

Висновки до II розділу

РОЗДІЛ III. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МУЗЕЙНІЙ СПРАВІ

3.1 Інноваційні підходи в музейних практиках

3.2 Мистецька програма віртуальної реальності Vermillion

Висновки до III розділу

РОЗДІЛ IV. МУЗЕЙНИЙ ПРОСТІР

4.1 Загальні положення

4.2 Опис концепту проекту

Висновки до IV розділу

РОЗДІЛ V: ХУДОЖНЯ РОБОТА В МАТЕРІАЛІ. КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ

5.1 Збір, вивчення та аналіз аналогів

5.2 Обґрунтування вибору теми та матеріалу для реалізації художнього твору

5.3 Хід роботи

Висновки до V розділу

ВИСНОВКИ

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність дослідження

Розвиток відкритого демократичного суспільства в Україні, відновлення історичної пам'яті та активізація інтеграційних процесів у європейське та світове співтовариство стимулюють підвищений інтерес до збереження та просування видатних пам'яток національної історії, культури, архітектури та мистецтва. Музейні установи відіграють важливу роль у цьому процесі. Вони є важливими осередками, відповідальними за збереження національної пам'яті, є основою формування національної ідентичності, розкривають важливі сторінки української історії на світовому рівні, і відіграють значущу роль у духовному відродженні та самовизначенні нації.

Сьогодні Україна переживає важкі моменти в своїй сучасній історії. Вже більше року триває повномасштабна війна з Росією. У суспільстві виникає значний попит на розуміння трагічних подій останніх років, які у сучасному світі сприймаються як порушення невід'ємного права людини – права на життя. У кожного з нас є власні спогади та особистий досвід, отриманий під час війни. Ці уроки та досвід ми маємо передати нашим нащадкам, щоб вони могли взяти з них приклад і зробити правильні висновки у відношенні до поведінки в умовах сучасного конфлікту, уникнути помилок та виявити максимальну готовність. Війна та окупація українських територій на сході та півдні країни підкреслили необхідність створення майданчиків для обговорення нещодавніх історичних подій. Музеї війни виявляють потенціал стати осередками таких обговорень, сприяючи дискусіям, внутрішнім роздумам та рефлексіям, які можуть відбуватися у реальному часі, базуючись на матеріалах з перших джерел.

Для всього світу музеї війни повинні стати майданчиком для пізнання та глибшого розуміння України, його героїчного народу, який мужньо протистоїть російській агресії, змінюючи хід світової історії. Все це несе в собі одну важливу мету – боротьбу за національну ідентичність та державну незалежність.

Обґрунтування вибору теми Сучасне суспільство - це простір активної взаємодії, обміну і трансформацій, що визначає нові завдання для культурних та мистецьких установ через стрімкий розвиток інформаційних технологій. Ця тенденція до використання цифрових технологій суттєво впливає на сприйняття музеїв та їх колекцій. Незважаючи на свої основні функції – збирання, збереження, комунікацію, дослідження та виставки – сучасні музеї змінюють свою практику, щоб бути ближче до суспільства, для якого вони призначені.

Сьогодні музеї шукають новаторські підходи для вирішення соціальних конфліктів та проблем. Вони мають здатність впливати на глобальні питання, протистояти викликам сучасного суспільства. Як інституції, що займають центральне місце у суспільстві, музеї мають можливість і ресурси для встановлення діалогу між різними культурами, створення мостів для миру і окреслення майбутнього. Взаємодія музейного простору та інформаційних технологій має творчий характер. Зростаюча актуальність цих питань визначила вибір теми дослідження, визначила коло його завдань і контент.

Мета дослідження: дослідити естетико-психологічних особливості формування простору музеїв війни.

Об’єкт дослідження: дизайн предметно-просторового середовища музею війни.

Предмет дослідження: проєктні підходи та прийоми, що визначають дизайн простору музею війни.

Завдання дослідження:

- проаналізувати наукові та літературні джерела за темою дослідження;
- дослідити роль музейних установ та стан розвитку музейної справи в Україні;
- встановити специфіку вирішення середовища експозицій музею війни та проєктні прийоми, що використовуються при його створенні;
- сформулювати проєктні підходи, що визначають організацію експозиційного простору сучасного художнього музею війни.

Методи дослідження:

- метод спостереження
- метод теоретичного дослідження
- метод аналізу
- метод узагальнення
- метод порівняння
- метод прогнозування.

Наукова новизна: в роботі проаналізовано сучасні іноваційні підходи в музейній справі та запропоновано впровадити використання технології віртуальної реальності «Vermillion», як засіб взаємодії глядача з мистецтвом. Надано практичні рекомендації для втілення його в діяльність музею.

Практична цінність: практичне значення роботи полягає в тому, що виявлені підходи та засоби дизайну дозволяють оптимізувати проектний процес та підвищити якість художньо-образних рішень при формуванні дизайну музейних інтер'єрів. Результати роботи можуть бути застосовані в реалізації програми розвитку музейної справи в Україні та використані в осередках культурно-мистецького простору.

РОЗДІЛ І.

ІСТОРІЯ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ. АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ

1.1 Мережа музеїв в Україні

Музеї це культурно-освітні та науково-дослідні заклади, призначені для вивчення, збереження та використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури, прилучення громадян до надбань національної і світової історико- культурної спадщини [48]. Вони спрямовані на залучення громадян до національної та світової історико-культурної спадщини.

Музеї в Україні можуть бути державними, комунальними, відомчими або приватними. На території України існує приблизно 5000 різноманітних музеїв, кількість яких збільшилася більше ніж удвічі за роки незалежності [48].

Музеї, що належать до державної частини Музейного фонду України та зберігають музейні колекції та предмети належать до державної власності. Це визначено в додатку до постанови Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2000 р. № 209 «Про затвердження переліку музеїв, в яких зберігаються музейні колекції та музейні предмети, що є державною власністю».

Мережа музеїв в Україні будується на основі усталеної в українському музеєзнавстві їх наукової класифікації. Сучасна наукова класифікація остаточно склалася в повоєнні роки ХХ ст [48].

Рис 1.1 Класифікація музеїв за типами і профілями

Відповідно до цієї класифікації всі українські музеї розрізняють за типами і профілями. Тип музею визначається його соціальним призначенням та завданнями. Зокрема, існують три основні типи музеїв:

1. Науково-освітні масові, або публічні – спрямовані на широкий загал громадян та гостей України. Вони є найбільш поширеними у країні і прикладами можуть бути Львівська картинна галерея, Дніпропетровський історичний музей, Державний історичний музей України в Києві і т.п.
2. Науково-дослідні, або академічні – представлені установами, створеними при академіях чи науково-дослідницьких інститутах з вузько-спеціалізованим спрямуванням. До них можна віднести Львівський природознавчий музей НАН України, Центральний науково-природознавчий музей НАН України.
3. Навчальні – спрямовані на учнів та студентів, розташовані в школах, середніх та вищих навчальних закладах з освітньою метою: музей археології при Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Мінералогічний і Геологічний музеї Львівського університету ім. І. Франка.

Музеї різних профілів в Україні визначаються змістом своїх колекцій та їх зв'язком із різними галузями мистецтва та науки.

В даний час в Україні існують музеї різноманітних профілів: меморіальні, природничо-наукові, історичні, краєзнавчі, художні, літературні, галузеві. Кожен з цих профілів музею може включати в себе більш конкретні спеціалізовані види і підвиди. Наприклад, музеї художнього профілю охоплюють музеї народної творчості, театральні, музеї образотворчого мистецтва тощо. Музеї природничо-наукового профілю включають: ботанічні, геологічні, зоологічні, та інші. До складу історичних профілей музеїв входять: військово-історичні, історико-архітектурні, загально-історичні тощо.

В законі України Про музеї та музейну справу від 29.06.1995 № 249/95-ВР говориться: «За своїм профілем музеї поділяються на природничі (антропологічні, біологічні, ботанічні, геологічні, зоологічні, мінералогічні, палеонтологічні), історичні (загальноісторичні, військово-історичні, історії релігії, історико-побутові, археологічні, етнографічні), літературні, художні (образотворчого, декоративно-прикладного, народного, сучасного мистецтва), мистецькі (театральні, музичні, музеї кіно), науково-технічні, комплексні (краєзнавчі, екомuzeї), галузеві тощо.

На основі об'єктів культурної спадщини, пам'яток природи, їх територій можуть створюватися музеї просто неба та меморіальні музеї-садиби» [50].

Частина третя статті 6 проголошує на підставі Закону № 1709-VI від 05.11.2009. Музею, що є у державній чи комунальній власності, який має музейні колекції загальнодержавного значення, набув міжнародного визнання і є провідним культурно-освітнім та науково-дослідним закладом у відповідних профільних групах музейної мережі України, у встановленому законодавством порядку може бути надано статус національного музею України [51].

Оскільки галузь музейної справи розвивається, а кількість та різноманітність експонатів зростає, важливо мати чітку класифікацію музеїв і дотримуватися установлених норм для ефективного управління цим процесом.

Музеї історичного профілю збирають, зберігають, вивчають та пропагують пам'ятки матеріальної і духовної культури українського народу. Вони проводять значну наукову діяльність та освітньо-виховну роботу.

До загальноісторичних музеїв в Україні належать Державний історичний музей в Києві, а також музеї в Харкові, Дніпрі, Львові, Чернігові тощо. Окремо слід виділити меморіальні музеї, які присвячені вшануванню видатних політичних, державних, військових діячів, учених, письменників, композиторів, художників та інших особистостей. Такі музеї виникають на базі пам'ятних місць, які є об'єктами державного захисту, таких як особняки, будівлі, квартири, пов'язані з життям і творчістю цих видатних осіб. Так, наприклад, у 1928 році в Україні був створений перший меморіальний музей -Будинок-музей Т. Г. Шевченка в Києві. Серед унікальних музеїв-мавзолеїв в Україні є меморіал-поховання, що входить до складу музею-садиби М. І. Пирогова. Там зберігається тіло видатного українського хірурга та академіка М. І. Пирогова, засновника військово-польової хірургії, учасника героїчної оборони Севастополя.

До видів музеїв історичного профілю належать археологічні музеї. Основу їх колекцій становлять артефакти матеріальної культури, що знайдені під час проведення археологічних розкопок. Яскравими представниками цієї категорії музеїв в Україні є Національний історико-археологічний заповідник "Херсонес" у Севастополі, Одеський археологічний музей НАН України, історико-археологічні музеї Керчі та Дніпропетровську.

Серед особливих музейних закладів в Україні є музеї-заповідники: архітектурно-історичні та історико-культурні. Окрім експозицій, вони об'єднують в собі архітектурні, історичні, літературні та інші пам'ятки, розташовані на їхній території. Такі музеї зазвичай розміщуються у спорудах, які мають значущу історичну або художню цінність, або є значимими історико-культурними пам'ятками. До цієї категорії належать, зокрема, національний архітектурно-історичний заповідник "Софійський собор" у центрі Києва, заснований у 1934 році; історико-культурний заповідник на острові Хортиця в

Запорізькій області, Переяслав-Хмельницький і Кам'янець-Подільський історико-культурні заповідники, Чернігівський архітектурно-історичний заповідник та інші.

Найвидатніший національний заповідник України - Києво-Печерський заповідник. Він є важливим та цікавим об'єктом української культурної спадщини. На території заповідника, яка складається з 28 гектарів, розташовано більше ніж 80 старовинних споруд. Тут можна знайти такі видатні пам'ятки, як церква «Спаса на Берестові», Успенський собор XI століття, церква «Троїцька Надбрамна», дзвіниці на Дальніх і Ближніх печерах XVIII століття, кріпосні мури і вежі такого ж часу, печери, підземні церкви та інші. Всі вони мають велике історичне та художнє значення. Заповідник є місцем зберігання унікальних колекцій малярства, декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва, гравюри тощо. На території цього об'єкту культурної спадщини розміщено 4 музеї, що мають загальнодержавне значення: Державний музей українського народного декоративного мистецтва України, Державний музей книги та друкарства України, Державний музей театрального, музичного та кіномистецтва України, Музей історичних коштовностей України.

Музеї краєзнавства спеціалізуються на зберіганні, збиранні, вивченні та демонстрації матеріалів. В їхніх колекціях представлені різного роду зібрання: ботанічні, археологічні, геологічні, зоологічні та інші експонати, а також вироби різних історичних періодів, мистецькі твори тощо. Краєзнавчі музеї вирізняються широкою різноманітністю експозицій, що призводить до їхньої назви музеїв комплексного профілю.

Найперші краєзнавчі музеї виникли в Україні на кінці XIX - початку XX століття. Серед таких інституцій були: музей старожитностей, заснований у 1825 році в Одесі, Миколаївський, заснований у 1898 році, Волинський в Житомирі, 1902 р. та інші.

На сьогодні практично у кожній області діють обласні краєзнавчі музеї. Значна кількість матеріальної та духовної культури регіону зосереджена у Тернопільському, Кіровоградському, Івано-Франківському краєзнавчих музеях.

Краєзнавчі музеї становлять найбільшу кількісну групу серед музеїв України. Серед провідних музеїв цього типу варто відзначити Закарпатський краєзнавчий музей, Полтавський краєзнавчий музей, Білгород-Дністровський краєзнавчий музей, а також Чернівецький, Житомирський та Одеський краєзнавчі музеї.

Музеї мистецького спрямування зберігають, вивчають і розповсюджують видатні твори живопису, графіки, скульптури та ужиткового мистецтва, а також народної творчості, активно проводячи дослідницьку та науково-освітню роботу. Перший художній музей на території України - Музей художньої промисловості, був відкритий у Львові у 1873 році. Пізніше засновано Міський художній музей у Харкові та Міський музей мистецтв у Одесі. Сьогодні існує безліч сучасних, видатних художніх музеїв України. Наприклад: Національний музей українського народного декоративного мистецтва в Києві, Харківський художній музей, Львівська картинна галерея, Національний музей українського народного декоративного мистецтва в Києві.

Музеї природничо-історичного напрямку займаються збиранням, зберіганням, вивченням та представленням різноманітних природничих об'єктів у своїх експозиціях, що охоплюють останні досягнення природничих наук. Ці музеї мають тісний зв'язок з науково-дослідницькими інститутами та вищими навчальними закладами. У 1973 році в Києві був відкритий один з найбільших природничо-історичних музеїв в Україні - центральний науково-природознавчий музей НАН України. Цей музей включає в себе кілька відділів: археологічний, палеонтологічний, геологічний, зоологічний, ботанічний. Його колекції налічують мільйони експонатів. До унікальних природничих музеїв належать Львівський природознавчий музей, в якому зберігається велика кількість різноманітних експонатів, природничо-наукові зоологічні музеї Київського, Харківського, Одеського університетів та багато інших.

Всі музеї різних профілів та типів проводять велику науково-дослідницьку, навчальну та просвітницьку роботу в Україні.

За організаційними характеристиками музеї можна розділити на кілька типів: центральні, які відповідають за науково-методичне керівництво; головні, що мають мережу філій; музеї на правах філій та відділів; та самостійні музеї.

Муніципальні музеї представляють собою основну форму недержавних музеїв, які виконують завдання зі збирання, збереження та представлення колекцій. Ці музеї перебувають під управлінням місцевої адміністрації та фінансуються з місцевих бюджетів.

За своїм статусом, музеї поділяються на державні та приватні. Статус музею визначається обсягом фондів та кількістю відвідувань. Державні музеї це установи, які підпорядковані Кабінету Міністрів України та входять у загальнодержавну концепцію розвитку музейної мережі. Цей тип музею має бюджетне фінансування та об'єднує найцінніші скарби та колекції країни.

Приватні музеї є установами, які належать приватним особам, вони засновані власниками та розвиваються за їх власні кошти.

За адміністративно-територіальною приналежністю та суспільним значенням музеї діляться на загальнодержавні, національні, республіканські, обласні, районні, міські, селищні та сільські.

1.2 Історія розвитку музеїв

Музей — це соціокультурна інституція, яка створена суспільством і для нього, з метою розуміння його минулого та розуміння еволюції людства та його досягнень. В Україні існує чимало національних актів, які регулюють діяльність музеїв та визначають їх роль у суспільстві. Одним із головних документів щодо цього є Закон України «Про музеї та музейну справу». Основний закон, що стосується цієї теми, був прийнятий у 29.06.1995 року № 249/95-ВР.

Відповідно до Закону, музей визначається як «заклад культури, який зберігає, вивчає, висвітлює та популяризує культурну спадщину» [50]. Закон також регулює порядок створення, реєстрації та діяльності музеїв в межах дії закону. Крім того, існують різні статuti та положення, які регулюють окремі аспекти

музейної діяльності, що стосується демонстрування експонатів, зберігання колекцій, фінансової сторони тощо .

Вчені стверджують, що процес формування та розвитку музейної сфери, спрямованої на збереження історико-культурних цінностей, був складним і тривалим. В первісному суспільстві початкові елементи музейної справи з'явилися ще в період верхнього палеоліта. Ця подія мала важливе значення, оскільки всі артефакти були носіями надприродних властивостей, що робило їх священними й недоторканими, це своєрідні талісмани, які творили долю людства.

Предмети також несли в собі навчальні функції, стаючи посередниками між поколіннями та передавачами інформації, досвіду і знань, що сприяло розвитку людства. Ще зі стародавнього періоду предмет починає набувати матеріального значення. Надання їм великої ваги призвело до їх накопичення та використання як культурних артефактів. У цей час також з'явилися перші форми музейної колекції. Історія музейної справи була складною та важкою перед тим як досягти сучасної стадії розвитку.

Музеї як громадські установи почали свою діяльність на теренах України ще до XIX століття. Це було пов'язано з розвитком інтелектуальних центрів, що базувалися в осередках університетів Харкова та Києва.

Деякі викладачі та працівники університету, разом зі студентами, займалися збиранням культурних артефактів, що свідчило про особливий характер розвитку українського народу. Цю саму діяльність зі збору історичних та культурних артефактів проводили й окремі українські промисловці, які виявляли цікавість до своєї історії.

З 1867 року в Києві, в Харкові, а також в інших центрах України починають свою діяльність громадські організації «любителів мистецтва», що сприяють створенню міських музеїв старовинностей і мистецтв. Лідерами цих товариств були художник С. Василівський і академік архітектури О. Бекетов.

Важливу роль у розвитку музейної справи зіграли відомі українських діячі, такі як Ханенко, Терещенко та інші. Їх благодійні дії сприяли розвитку місцевої

української історії і врятували багато унікальних пам'яток історії та культури від невідвортної втрати. Вони почали формувати колекції, які склалися з різних музейних зібрань.

У початковому періоді ХХ століття в Україні розпочалася активна епоха розвитку музейної справи, яка призвела до зростання мережі музеїв. Більшість з них виникла на базі приватних колекцій, які включали значну кількість цінних та унікальних предметів з великою художньою та історичною цінністю. В цей період з'явилися краєзнавчі музеї, що об'єднували пам'ятки різної природи і походження. Більшість місцевих музеїв формували етнографічні колекції, збирали місцеві українські легенди, надаючи можливість дізнатися більше про свою історію та культуру.

Вже в 1910 р. в Україні існувало 150 музеїв. Серед них Вовчанський музей старовини, Старобільський музей, Богодуховський культурно-історичний музей та ін.

Були відкриті та почали приймати відвідувачів Музей старожитностей міста Олександрійська Катеринославської області, та Музей Коростеня Житомирської області. В цих музеях були представлені зібрані колекції вчених геологів С. Білявського та М. Бурчак-Абрамовича, що налічували понад 400 оригінальних екземплярів копалин.

Музеї, що існували в той час на території України, поступово трансформувалися в універсальні заклади, ставали центрами культурно-просвітницького та громадського виховання народу.

У 1893 році в Херсоні відкрито Краєзнавчий музей. Майже століття на базі цього музею склалася ціла школа археології, яка збрала унікальні колекції стародавніх предметів, монет, одягу та ін. Значна роль у створенні таких музеїв була відведена краєзнавчому руху в Україні. Представники цього руху, зокрема професори А. Петрушевич та І. Шараневич, активно вивчали свої регіони та ініціювали багато краєзнавчих та історико-археологічних виставок. Ці події спричинили створення перших музеїв у Львові (1870), Народному домі (1873) і Ставропігійному інституті (1875). Необхідно зазначити, що у 1882 році І.

Шараневич почав археологічні розкопки в Галичині за підтримки Комітету охорони давніх пам'яток. Також у 1886 році він організував археологічно-бібліографічну виставку та Музей галицько-українських старожитностей у Народному домі при Ставропігійському інституті. У липні 1887 року в Тернополі відбулася етнографічна виставка, де були представлені предмети Гуцульщини, Покуття й Поділля. Під час цієї події вперше були зроблені фотографії та створено пам'ятний альбом.

В науково-освітніх поїздках та експедиціях приймав активну участь Іван Франко. У 1883 році він виступив організатором етнографічного гуртка. Його подорожі призвели до великої кількості публікацій з фольклору та етнографічних, теоретичних праць у цих галузях, а також до збагачення музейних колекцій. У сприянні розвитку краєзнавства в Галичині значну роль відіграв Василь Гнатюк, який очолював етнографічний комітет у Львові, а також редагував численні видання, був автором понад 300 книг та науково-краєзнавчих досліджень.

У 1902 році разом з Іваном Франком та місцевими мешканцями, вони зібрали старовинні та мистецькі твори й передали їх у Музей НАНУ, заснований у 1895 році. Крім того, зібрані матеріали були передані до Львівського музею, заснованого у 1886 році товариством "Просвіта".

Українська музейна справа набула нового етапу розвитку, який здійснювався у двох напрямках, на громадських засадах: як самостійні та масові музейницькі організації. Цей початок був ініційований К. Ланківським, який очолював товариство "Просвіта". У 1905 році А. Шептицький заснував Церковний музей, а під керівництвом І. Свенціцького музей отримав у грудні 1908 року статус "Наукової фундації", а в липні 1911 року — статус "Державного". А.Шептицький передав музею 9880 предметів з власної колекції, включаючи рукописи 15-18 ст., рідкісні архівні матеріали 16-18 ст., ікони, картини та графічні твори, а також релігійні об'єкти. Він придбав велике приміщення у Львові для зберігання цих цінностей. На побудову музею та його утримання до початку війни було витрачено Андрієм Шептицьким 2 мільйони крон. Крім

музейної діяльності, проводилися виставки, зокрема, у 1909 році у Стрию та Коломиї.

У більшості областей Західної України були створені туристичні товариства, які надавали завдання краєзнавцям та туристичним групам збирати різноманітні матеріали, такі як фольклор, етнографічні описи, малюнки, фотографії та старовинні предмети. Ці матеріали передавалися музеям, особливо Коломийському музею "Гуцульщина", заснованому у 1926 році, а також музею "Бойківщина" у Самборі в 1927 році. Завдяки ініціативі І. Франка у 1928 році почалося формування Станіславського музею, у 1931 році — Яворівського. Всього у Галичині у 1937 році функціонувало 12 українських музеїв з 20 співробітниками в штаті.

Впродовж ХХ століття розвиток музейної справи в Україні набув величезного розмаху, виникли музеї різних типів та напрямків. Теорії та методи музеології стали предметом спеціалізованих досліджень, а спроби популяризувати отриманий досвід у музейній сфері також стали актуальними.

У 1920-1930-х роках виникло багато питань, пов'язаних з музейною справою: збереження, дослідження та облік колекцій, створення спеціалізованих музейних центрів, пошук нових форм експонування предметів та підготовка кадрів для музеїв. Протягом ХХ століття в Україні функціонувало близько 3 тисяч громадських музеїв та приблизно 20 тисяч музейних кімнат.

Одним із перших музеїв, створених радянською владою, був Всеукраїнський історичний музей імені Т.Г. Шевченка. Його було відкрито у 1924 році. В 20-х роках практично в кожній області та обласному центрі України були засновані музеї громадянської війни, бойової слави та краєзнавчі музеї. У 1930-х роках наукові інституції почали формувати необхідні колекції експонатів для проведення наукових досліджень, серед яких були колекції з науково-дослідних інститутів.

Після звільнення України від окупації до столиці та інших українських міст було повернуто твори мистецтва та частину експонатів, які були евакуйовані. Київський художній музей та інші українські картинні галереї відновили свою

роботу, а втрачені експонати знову виставлялися. Кожна область та велике місто створили свої художні музеї, такі як Донецький обласний музей, Харківський обласний музей і т.д.

У вересні 1949 року була прийнята постанова ЦК КП(б)У "Про стан і заходи поліпшення музейної справи", яка сприяла розвитку різноманітної музейної діяльності. Керуючись цією постановою, київські музеї акцентували свою увагу на просуванні ідей марксизму-ленінізму, виступаючи проти буржуазної ідеології та розкриваючи героїчну історію, братерство і заслуги радянського народу у підтримці соціалізму і комунізму. Один з найбільш популярних серед громадськості музеїв – київська філія центрального музею Леніна, який відновив свою роботу в квітні 1945 року. Після закінчення Другої світової війни Київський державний історичний музей відновив свою діяльність і містив більше ніж 500 тисяч експонатів. Крім того, у Києві також функціонували Національний музей образотворчого мистецтва, музей російського мистецтва, музей Т. Г. Шевченка, а також музей східного і західного мистецтва.

У 1960-1970-х роках поширеним стало створення музеїв на заводах, технікумах і середніх навчальних закладах. Наприклад, на фабриці «Арсенал» було відкрито музей, де було представлено продукцію, випущену фабрикою. Також існували музеї на заводах «Ленінська кузня», «Більшовик» та інших. З метою патріотичного виховання підростаючого покоління, в усіх середніх та середньо-спеціальних навчальних закладах, були створені музеї бойової слави та краєзнавчі музеї.

Після розпаду Радянського Союзу виникла тенденція створення місцевих історичних музеїв у новоутворених державах, які отримали новий зміст. В кінці ХХ століття в Україні було понад 500 національних музеїв, включаючи Літературно-меморіальний музей Михайла Булгакова, Національний музей українського народного декоративного мистецтва, Історико-меморіальний музей Михайла Грушевського, Національний музей театрального, музичного та кінематографічного мистецтва, Національний музей великої історії Вітчизняної

війни 1941-1945 років, Національний медичний музей України, Києво-Печерський державний історико-культурний заповідник та ін.

У 1969 році було створено Національний музей української народної архітектури та побуту, розташований у селі Пирогів, на півдні Києва. Цей музей займає площу приблизно 120 гектарів, його вважають найбільшим у світі такого типу. Музей дістав назви «музея під відкритим небом» і був відкритий для відвідувачів 1976 році. Тут представлені зразки давніх поселень українців, які охоплюють період від XVI - початку XX століть. Серед них: Полтавщина, Середня Наддніпрянщина, Полісся, Слобожанщина, Поділля, Карпати і південь України. Кожна зональна експозиція зроблена з урахуванням історичного, етнічного та географічного контексту нашої країни.

Незважаючи на те, що це сукупність конструкцій, створених сучасними фахівцями, будівлі відтворені не як копії реконструкцій, а знайдені в різних куточках України та зібрані разом. Кожна будівля виглядає реалістично вигляд та показує життя свого «мешканця», який дбає про свої землі, відповідає за сад, доглядає за будівлею, здійснює різноманітну роботу.

1.3 Зарубіжний музейний досвід

Сфера культури вважається значущим фактором соціально-економічного розвитку в європейських країнах, що формує конкурентоспроможність у глобалізованому світі. Управління та координація музеями, пам'ятками історії та культури в цих країнах здійснюється декількома організаціями, а саме Загальноєвропейською федерацією культурної спадщини «Europa Nostra», Міжнародним об'єднанням музеїв, Міжнародною радою з питань пам'яток та визначних місць. Робота цих установ впливає на розвиток соціокультурної та економічної сфери країн і регіонів, сприяє налагодженню міжкультурного діалогу. Моральний кодекс Міжнародної ради музеїв (ICOM) підтверджує, що основною метою музейних установ є надання користі суспільству. Основна мета музейних установ, як багатофункціональних центрів соціальної інформації у світі, полягає в збереженні, дослідженні та популяризації культурної,

історичної та природної спадщини, розширенні знань через дослідження та демонстрацію унікальних об'єктів мистецтва, задоволення культурних потреб суспільства.

Важливо підкреслити роль закордонних музеїв у формуванні національної ідентичності та збереженні історичної пам'яті. Це включає створення транскультурних музейних установ і застосування новітніх форм та цифрових технологій для ознайомлення з історією. Прикладом може слугувати музеї Голокосту, які були відкриті у 60-70-их роках минулого століття у Європі та Північній Америці, а військові музеї оновили свої експозиції, щоб розкрити трагічну долю євреїв під час Другої світової війни. У 1955 році був заснований музей словацького повстання у Банській Бистриці, в якому підкреслюється європейська ідентичність словацького народу а також наголошується, що повстання проти нацистів є частиною європейського Руху Опору.

За останні десятиліття спостерігається тенденція перетворення музеїв на місця примирення, спрямовані на врегулювання минулих подій і стосунків між колишніми конфліктуючими сторонами, зберігаючи при цьому історичну об'єктивність.

Теми нацизму, другої світової війни та Голокосту активно досліджують музеї Німеччини, проводячі освітню роботу в суспільстві, зокрема серед молодого покоління, з метою запобігти повторенню трагічних помилок минулого. Однак питання щодо сприйняття історичних, культурних та соціальних явищ з точки зору тих, хто вважається переможцями або переможеними у поданні історії, де має значення регіональний чи національний погляд, залишається достатньо гострим.

Значний позитивний досвід в музейній справі набула Велика Британія. Урядом визначені ключові завдання в музейному світі: орієнтувати діяльність музеїв на соціальні потреби, створити умови для широкого доступу громадян до музейних колекцій, використовувати сучасні технології у роботі музеїв, організувати загальний доступ до каталогів та ключових документів в інтернеті,

надавати послуги, консультації громадянам в музеях, створити освітні умови, співпрацювати з іншими організаціями.

Колегія музеїв, архівів та бібліотек «Museums, Libraries and Archives Council» впроваджує державну музейну політику і надає консультації уряду з питань завдань і пріоритетів у цьому секторі. Організація співпрацює з громадськими організаціями та місцевим урядом, організовує проведення різноманітних культурно-мистецьких заходів.

У Великобританії існує програма "Навчання для всіх". В рамках цієї ініціативи музейними керівниками організуються пересувні виставки. Для наукових досліджень музеї спільно створюють каталоги, які доступні в Інтернеті, а також і використовують передові технології, такі як комп'ютери, аудіо та віртуальні екскурсії. Британські музейні заклади тісно співпрацюють з Міністерством освіти, надаючи освітні послуги. За статистикою 24% дітей відвідують музеї у навчальних цілях. Цікавий проєкт запропонувала Лондонська Національна галерея, яка надає дітям з інтернатів можливість працювати з професійними художниками. Такий освітній захід викликає зацікавленість у дітей та допомагає зануритись у світ мистецтва, відчутти його надчудову дію.

Статистичні дані досліджень про мотивацію відвідування британських музеїв довели, що 48% мають соціальний (дозвілля, розваги) мотив; 38% - інтелектуальний (академічний і професійний інтерес); 10% - емоційний (естетична насолода, спогади, ностальгія); 3% - естетичний (креативність, осмислення).

Упродовж останніх двадцяти років Британський музей наполегливо досліджує питання щодо впливу експозицій на відвідувачів, аналізуючи кожен відгук та те, що саме зацікавило гостей у музеї, а також враховує технологічні зміни в суспільстві й активно впроваджує їх у роботі музею. У Британському музеї в 2009 році запрацював інтерактивний центр, який продемонстрував перевагу експозиції автентичних експонатів, що сприяли пробудженню у відвідувачів більш емоційних реакцій. Крім того, музей розмістив віртуальну

експозицію на своєму сайті, що запрошує гостей до віртуального туру по музею, а університети мають можливість використовувати експонати у своїх навчальних програмах.

Слід зазначити, що можливість розглянути музейну річ більш детально, поєднати музейні предмети із різних музейних збірок, які знаходяться в інших державах, допомагає віртуальний показ. Намагаючись привабити відвідувачів до музею, працівники Британського музею вирішили поєднати минуле із сучасним, запросили відомого художника Г. Перрі створити креативну виставку, яка впливає на духовне життя людини, допомагає усвідомити своє місце у цьому світі [23].

Сучасні європейські музеї привертають увагу відвідувачів завдяки популярному методу *storytelling*, який базується на розповідях про історичне минуле через призму індивідуального досвіду пересічних людей, свідків історичних подій та їхнього власного сприйняття минулого. Лондонський Британський музей досліджує, що саме цікавить відвідувачів. Керівник відділу науки та взаємодії з відвідувачами Британського музею, К. Мазда, підкреслює, що необхідно використовувати технічні та комп'ютерні засоби у роботі музею.

Досвід роботи інтерактивного центру Британського музею показав, що відвідувачам більше подобаються автентичні експонати, хоча музейний веб-сайт містить віртуальну експозицію, яка слугує заохоченням для відвідувачів а також освітнім матеріалом для студентів.

У Франції активно функціонує Союз національних музеїв, який сприяє організації обширних виставок, що об'єднують різні музеї, підтримує видавничу та рекламну діяльність, підтримує виробництво сувенірної продукції.

У 1990-х роках цей Союз змінив свій статус на статус державної корпорації, це надало музеям більшої свободи в організаційному розвитку та функціонуванні. Впродовж 2010 року успішно реалізовані завдання з розширення колекцій національних музеїв та поліпшення доступу громадськості до музейних колекцій через проведення виставок та видання публікацій з метою поширення знань про їхні колекції.

Союз організує близько 25 виставок щорічно, інвестуючи приблизно 13,4 – 16,1 мільйонів доларів, тоді як прибуток складає 9,4 – 12,1 мільйонів доларів, не враховуючи додаткових послуг. Крім того, вони випускають книги про мистецтво, каталоги виставок, CD-диски.

В Австрії у 1998 року федеральний уряд ухвалив закон про музеї, що призвело до зміни статусу дев'яти найбільших музеїв. Тепер вони стали самостійними неприбутковими науковими установами, що мають економічну автономію, але рухоме та нерухоме майно залишилося у власності держави.

В країні, де проживає 8 мільйонів осіб, налічується 1600 музеїв. Незважаючи на значну кількість іноземних туристів, музейні працівники Австрії активно пропагують відвідування музеїв серед місцевого населення, розробляють та проводять різноманітні освітні програми для школярів. Наприклад, у 2014 році близько 59% відвідувачів віденських музеїв прийшли, щоб переглянути нову виставку, водночас лише 15% зацікавилися конкретною музейною подією чи програмою, а тільки 5% виразили бажання ознайомитися з постійною експозицією. Ці дані мають важливе значення для подальшого планування роботи музеїв, розробки стратегій та приваблення все більшої аудиторії.

Паралельно з цим з'являються музеї, мета яких полягає у включенні національних меншин у суспільство. Наприклад, Міжнародний музей рабства в Ліверпулі, відкритий у серпні 2007 року, спрямований на відображення проблеми рабства з XVIII століття до сучасності, вшанування пам'яті загиблих африканців та постійне акцентування на питанні расизму, дискримінації, експлуатації та інших негативних явищ. Цей музей активно співпрацює з різноманітними національними установами міста.

З метою підвищення ефективності роботи музеїв, у країнах Європи проводять дослідження різних цільових аудиторій з метою залучення їх до регулярних відвідувань. У порівнянні з Україною, європейським музеям вдається залучити більшу кількість відвідувачів.

Наприклад, в Об'єднаному Королівстві з населенням 58 мільйонів людей функціонує 1811 музейних установ, які відвідує близько 110 мільйонів осіб

щорічно. Наприклад, у Канаді, з чисельністю понад 33 мільйони осіб, функціонує близько 2500 музеїв, які щорічно відвідують понад 59 мільйонів людей, у тому числі 7,5 мільйонів дітей. У цих музеях працює приблизно 24 тисячі співробітників, і ще 55 тисяч волонтерів та 300 тисяч підтримувачів.

В Польщі, з чисельністю понад 38 мільйонів людей, функціонує близько 1075 музейних установ, що залучають близько 20 мільйонів відвідувачів щорічно, серед них - 600 тисяч дітей, які беруть участь у різноманітних студіях, конкурсах та змаганнях.

Україна, з чисельністю населення понад 34 мільйона людей, має 445 громадських та комунальних музеїв, включаючи 94 філії та 689 наукових відділень. У культурній сфері працює понад 24 тисячі осіб. Щороку українські музеї відвідують близько 18 мільйонів осіб. Тому можна зробити висновок проте, що музейництво в Україні не реалізовує свій потенціал.

Як зазначає Томіслав Шола, засновник міжнародного конкурсу «Краще у спадщині», музеям слід постійно пам'ятати, що їх виживання у сучасних умовах залежить від постійного зворотного зв'язку з відвідувачами, від здатності доводити й демонструвати ту практичну користь, яку вони дають публіці та суспільству [37, с. 143].

Польський інститут національних музеїв і світських колекцій (Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów) є успішним прикладом цієї стратегії. Ця державна установа була створена у 2011 році для розробки та реалізації музейної політики та надання допомоги музеям. Його місія — сприяти інноваційному музейному менеджменту, створювати нові нормативно-правові бази та освітні програми, контролювати стан музеїв та видавати професійні журнали для громади. Новий проект під назвою «Музейна статистика» інститут розпочав у 2013 році, метою якого стало вивчення поточного стану музейного сектору. Незалежно від статусу, розміру, структури або роду діяльності аналізу підлягали всі музеї країни. Розроблена інститутом стратегія також впливала на міжнародний розвиток музеїв Польщі, їх наближення до європейської музейної спільноти через поширення інформації про кращі практики, музейні інновації у

сфері збереження та захисту колекцій та у сфері їх інтерпретації. Передбачені стратегією конкретні кроки також впроваджені задля кращої поінформованості інших країн - членів ЄС щодо музейної спадщини Польщі, її багатства та розмаїтості [37, с. 143].

Останнім часом європейські музеї почали широко використовувати сучасні цифрові технології для поширення інформації про свої колекції. Також триває оцифровка експонатів і розробка бази даних колекції. Це забезпечує громадянам рівний доступ до культурної спадщини та є способом для користувачів Інтернету отримати культурне збагачення.

Постійно з'являються музеї інновацій, наприклад:

- Берлінський міський художній музей
- Музей сучасного мистецтва, Афіни.
- Підводний музей Атлантики Лансароте,
- Даун Хаус Чарльза Дарвіна в Англії, що поєднує науку про особистість та взаємодію.
- Здійснення віртуальних екскурсій музеями Ватикану та Лувром у Парижі.
- Інтерактивний театральний музей Далі, де побудовано заплутаний лабіринт, тераси та сцени.

Крім того, започатковано нові формати роботи музеїв, наприклад, міжнародний проєкт «Ніч у музеї», який дозволяє відвідувати музеї вночі, демонструвати потенціал і можливості музеїв та привертаючи увагу, зокрема, молоді.

Проєкт «Ніч музеїв», організована Міністерством культури та комунікацій Франції, вперше відбулася в Берліні та отримала назву «Весна музеїв».

Українські музеї з різних міст, таких як Київ, Львів, Одеса, Харків та інші, також активно були залучені до цієї глобальної ініціативи.

В музеї презентувалася вражаюча театралізована програма, яка включала різноманітні виставки, завдання, виступи джаз-бенду, майстер-класи з історії танцю тощо. Кожну виставку подію супроводжував співробітник у відповідному старовинному костюмі.

З кожним роком до цієї діяльності долучається все більше вітчизняних музеїв, які в рамках проекту організують тематичні театралізовані екскурсії. Такі екскурсії стали традицією в деяких українських музеях і їх можна замовити будь-який час.

У травні 2017 року у місті Загреб відбулася ювілейна, сорокова конференція Європейського музейного форуму (ЄМФ), яка є найстаршою музейною організацією Європи, на якій було оголошено переможців конкурсу «Найкращий музей Європи». Востаннє Україна була представлена на конкурсі у 2015 році, представляючи музей-квартиру Павла Тичини в Києві. На конференції деякі музеї презентували проекти, вартість яких сягала 80 мільйонів євро [16].

За рішенням міжнародного журі Етнографічний музей міста Женева отримав престижну нагороду «Найкращий музей Європи». Музею вже більше ста років, і він знову відкрився в 2014 році після масштабної реконструкції. На сьогодні музей не лише демонструє свою велику колекцію, а й пропонує своїм відвідувачам кімнати для семінарів, лекційні аудиторії, дитячі художні студії, бібліотеку, музичні та мультимедійні студії, кінотеатр, музейну крамницю.

Також здобув премію Ради Європи Меморіал The MEMORIAL AСТе - Карибський центр експресії та пам'яті про рабство і торгівлю людьми (Гваделупа, заморська територія Франції). Унікальність меморіалу АСТе полягає в його розташуванні за географічними межами «традиційної» Європи, а також у спроможності музею актуалізувати тему рабства шляхом аналізу сучасних порушень прав людини та торгівлі людьми, а також надання опору расизму. Музей знаходиться у приміщенні цукрової фабрики, повністю перебудованої під музей завдяки гранту в розмірі 80 млн. євро [17].

На конференції були відзначені декілька польських проєктів. Після вступу до ЄС польські музеї досягли великого прориву. У 2016 році Музей пам'яті та історії польських євреїв «Polin» отримав нагороду «Найкращий музей Європи». У 2017 році поляки запустили такі нові потужності:

- Музей імміграції в місті Гдиня;

- Музей Сілезії в Катовіце;
- Музей пряників у Торуні;
- Музей Варшави «Королівський парк Лазанки».

Наприклад, Музей Сілезії у Катовіце створений на території колишніх шахт, що були закриті у 1989 році, через що регіон довгий час був епіцентром безробіття. Новий музейний комплекс, створений коштом ЄС (62,5 млн. євро), частково допоміг подолати проблеми, так як за рік його відвідало 255 тисяч осіб, навколо з'явилася нова соціально-культурна інфраструктура [17].

Як наслідок, за останні кілька десятиліть в європейських країнах змінилося ставлення до ролі музеїв у суспільстві. Музеї вважаються не лише місцями зберігання культурних артефактів, а й установами, здатними надавати широкий спектр послуг, організовувати цікаве дозвілля та сприяти реалізації державних культурних і соціальних програм. Музей реалізує освітні програми для студентів і дорослих, які сприяють збереженню національної ідентичності, соціальної толерантності та культурному збагаченню населення. З метою покращення роботи та залучення відвідувачів музеї західних країн широко впроваджують новітні технології, розробляють нові формати експозиції виставок, впроваджують зміни в організаційну систему музейної справи.

1.4 Сучасний стан розвитку музейної справи в Україні

Останнім часом в Україні відбуваються перетворення, що були наслідком багаторічного формування та еволюції суспільних відносин. Минуле відступає, відкриваючи дорогу для нових трансформацій, що впливають на розвиток українських музеїв.

Музейна справа України охоплює 546 національних і комунальних музеїв, 497 музеїв і музейних кабінетів, які діють у складі вищих навчальних закладів, понад 4000 музейних класів і кімнат у загальноосвітніх школах та близько 800 музеїв у віданні підприємств і організацій [37]. До сфери управління Міністерства культури і туризму України належать 8 національних музеїв та

14 заповідників. У музейному секторі працює понад 24 тисяч осіб, щорічно українські музеї відвідує близько 18 млн осіб.

Економічна криза 2008–2009 років мала великий вплив на українські музеї. Спираючись на оцінки та висновки громадської організації "Український центр розвитку музейної справи" у цей період видатки Державного бюджету на розвиток музейної сфери зменшилися в чотири рази. Це спричинило серйозні проблеми, включаючи фінансові труднощі, які майже призвели до закриття деяких музейних закладів.

Однак, вчені вважають, що проблеми українських музеїв не обмежуються лише фінансовою кризою. Більшість із них втратили контакт зі суспільством та власними відвідувачами. Вони перетворилися на консервативні науково-дослідні заклади, які втратили зв'язок із потребами та очікуваннями своєї аудиторії, не розуміючи, яким чином сучасний музей має взаємодіяти зі своїми відвідувачами.

За висновками О. Кузьмука, більшість об'єктів у музейних сховищах, аж до 95%, залишаються недоступними для публіки не лише через обмежену кількість виставкових майданчиків, але й через обмеження доступу до фондів для загальної аудиторії. Тільки 10% українських музеїв мають власні веб-сайти, де деякі об'єкти з фондів представлені в онлайн-форматі. Лише декілька найвпливовіших українських музеїв мають електронні версії виставок та експозицій. Автоматизація та комп'ютеризація обліку предметів та експонатів, а також оцифрування найстаріших та найцінніших культурно-мистецьких артефактів, залишається значущою проблемою для наших музеїв.

Натомість К. Смаглій зауважує, що в Україні фактично відсутня державна музейна стратегія. Очевидним є також брак системних досліджень загального стану музейної справи, елементарної статистики щодо культурних практик населення, та його очікування від музейних закладів. Міністерство культури констатувало, що за двадцять років незалежності, Україна, так і не розробила систему захисту музейної спадщини: як у ситуації військового нападу, так і в разі стихійного лиха [37]. Однією з ключових проблем української музейної

справи є відсутність спеціалізованого науково-дослідного центру або аналітичного центру, який мав би вивчати питання теорії та практики музейної роботи, розробляти проекти нормативних актів та стандартів для галузі, а також аналізувати та популяризувати міжнародний досвід.

У західних суспільствах недержавні аналітичні центри, так звані «think tanks», мають суттєвий вплив на формування державної політики, на розробку стратегій та ухвалення управлінських рішень. Експерти таких відомих аналітичних центрів, як Інститут Брукінгза, Центр Вудро Вілсона, Аспенський інститут тощо, залучаються органами влади до розробки стратегій і конкретних рішень у сферах, де ці центри вже працюють і мають вагомі наукові розробки [37, с. 139].

Україна має кілька громадських організацій, які частково виконують роль недержавних аналітичних центрів у сфері музейної справи: «Демократія через культуру», «Агенція культурних стратегій», громадська організація «Український центр розвитку музейної справи», державний аналітичний інститут "Український центр культурних досліджень", Український комітет Міжнародної ради та інші.

У 2012 році була створена Музейна рада як консультативний орган при Міністерстві культури України. Проте раді не вистачало реальних можливостей впливати на керівництво Міністерства культури, оскільки її рішення мали лише рекомендаційний характер і не накладали обов'язок на владу для їх виконання.

Музейна рада затвердила план-концепцію державної програми з розвитку музейної сфери до 2018 року на засіданні 2013 року. Цей документ був розроблений Українським центром культурних досліджень спільно з музейними фахівцями під час регіональних "круглих столів" та семінарів, організованих Національним інститутом стратегічних досліджень в Україні у 2011–2012 роках. Громадське обговорення згідно з вимогами діючого законодавства концепція програми пройшла у вересні–жовтні 2012 року.

Концепція визначила такі пріоритетні напрями розвитку музейної справи до 2018 року:

- удосконалення нормативно-правової бази шляхом розроблення низки нормативних актів;
 - підвищення ролі музеїв, як державотворчого чинника, завдяки упровадженню нових державних стандартів державної справи та посилення просвітницької функції музеїв;
 - формування музейного простору через активізацію між музейної комунікації;
 - захист майнових комплексів музейних установ та модернізація матеріально-технічної бази музейної справи;
 - удосконалення порядку обліку пам'яток Музейного фонду України;
 - розвиток реставраційної справи;
 - підготовка кадрів, та підвищення престижу музейної професії;
 - запровадження конкурсних механізмів фінансування музейних проектів [37с.142].
- Останнім часом, у музейній практиці, особливе значення надається таким пунктам: вивченню та аналізу цільової аудиторії за різними критеріями; зацікавленістю спеціальною інформацією, яка надається музеєм; як музей впливає на світосприйняття та кругозір людини. Для покращення комунікації з відвідувачем, працівники музею звернули увагу на мотиви, та потреби відвідування музею [23].

Останнім часом працівники музеїв зосереджують свої зусилля на створенні високоякісного музейного продукту, який не лише привертає увагу відвідувачів, але й збагачує їхні знання та підкреслює вагому роль музею у суспільстві.

Це доводять дослідження, які проведені Дніпропетровським національним історичним музеєм ім. Д. Яворницького. Вони показали, що за останні роки зростає молодий вік музейних відвідувачів. Національний військово-історичний музей України також виявив, цікаву інформацію. Понад 30% гостей отримали інформацію про музей від своїх друзів.

Дослідження, проведені Інститутом стратегічних досліджень ім. С. Разумкова, вказують на місцеву відмінність в способах музейного відображення історії України та її долі. Це викликає деяку складність у процесі формування історичної пам'яті в Україні.

В наш час працівники музеїв стикаються з фінансовими обмеженнями у культурній сфері, а також конкуренцією від приватних колекціонерів. Також відбулися зміни у віковій групі аудиторії та їх інтересах, зацікавленостях, побажаннях. Зазнали змін і уявлення про музей. У зв'язку з цим музеї почали активно шукати новаторські способи взаємодії з відвідувачами.

Перед тим як розпочати інноваційні практики, було проведено соціологічні дослідження на теми "Музей та молодь" та "Музей та діти". Ці дослідження допомогли вдосконалити та зробити більш ефективними спеціальні програми для цих груп відвідувачів.

Варто зазначити, що хоча деякі опитування відвідувачів музеїв проводилися раніше, вони не були належним чином узагальнені науково, і лише у 1990-х роках співробітники науково-освітніх відділів українських музеїв почали систематично проводити глибокі соціологічні дослідження, які суттєво вплинули на контент науково-просвітницької та культурної роботи музеїв.

Щоб привертати увагу відвідувачів до музейних колекцій і забезпечувати ефективну експозиційну діяльність, співробітникам музеїв потрібно вивчати аудиторію, її рівень знань, навички, вікові особливості та інтереси.

Виділяють три категорії відвідувачів:

- дослідники, які у своїй роботі використовують музейні фонди та бібліотеку;
- навчально-освітня аудиторія, зацікавлена специфічною інформацією для пізнавально-освітніх цілей;
- відвідувачі, для яких музей є формою відпочинку [23].

Останні соціологічні дослідження свідчать про наявність в музеях цільової аудиторії та досить високий ступень ефективності навчально-освітніх музейних програм. Однак ситуація залишається нестабільною, оскільки індивідуальні відвідування експозицій музею зменшуються, хоча організовані групи учнів складають значну частину відвідувачів.

На прикладі Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків видно високий рівень залучення до музейних програм школярів, проте відвідування дорослими людьми зменшується. Тим не менш, цікавість до

музейних виставок постійно зростає, що підтверджується збільшенням кількості відвідувачів виставок з часу 90-х років і до сьогодні.

Також дослідження показали, що велика кількість глядачів, а це 54%, зацікавлена сучасною тематикою музейного контенту, а саме мистецтвом сучасної України та українських митців. Не виявляли бажання в зацікавленості 39% відвідувачів.

Культурно-просвітницька діяльність музеїв упродовж останнього десятиліття була різноманітною, але вона потребує подальшого вдосконалення та нових акцентів. Музей має стати місцем експерименту, де не лише можна відчутти зв'язок із минулим, але й отримати інформацію, яка поєднує минуле з сучасністю.

Необхідно активно пропагувати роль музеїв та постійно нагадувати висвітлювати важливу роль їх у суспільстві.

Р. Маньковська відзначає, що українські відвідувачі мають свої особливості, сформовані історичним розвитком країни та музейної справи, національною ментальністю, і потребують серйозного наукового аналізу. Вперше за підтримки Благодійного фонду Р. Ахметова «Розвиток України» у 2012 році було вивчено демографічні, психографічні, особистісні та інші складові відвідування музеїв в Україні в рамках дев'ятимісячного кількості ступеневого проекту «Цей неясний суб'єкт бажання», який став першим в історії музейної справи науково-валідним дослідженням української музейної аудиторії [23].

Наведемо деякі результати дослідження: серед відвідувачів музеїв - 77% жінок та 23% чоловіків, при тому 73% з вищою освітою, 14% - середньою-спеціальною, 13% - загально-середньою. Переважна більшість відвідувачів - це кияни (66%), мешканці Київської області складають 28%, решта - відвідувачі з різних місцевостей.

За даними дослідження кількісно переважав молодий вік респондентів, ніж людей старшого віку.

Ці дослідження визначили подальші напрями розвитку роботи музеїв, які полягають в наданні більшої інформації про культуру та мистецтво різних країн,

можливості самостійного огляду музею з наданням поглибленої інформації, розміщеною в залах тощо.

У зарубіжних країнах існують успішні приклади створення спеціалізованих музеїв для дітей, таких як у США, Швеції, Німеччині. Діти мають змогу взяти участь у творчих музейних іграх, поринути в казковий світ героїв, подивитись улюблені казки, купити сувеніри на згадку.

Українські музеї також звертають увагу на дитячу аудиторію, зокрема, Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д.І. Яворницького. За допомогою спеціально розроблених програм для різних вікових категорій дітей активно розвивається музейна комунікація. Працівники Дніпропетровського національного історичного музею ім. Д.І. Яворницького ініціювали обговорення питань музейної педагогіки, яке відбувалося під час круглого столу "Музей і діти".

Працівники музею фокусуються на знаходженні нових підходів до роботи з дітьми, створюються інтерактивні дитячі музейні центри зі спеціальною експозицією, орієнтованою на різні вікові групи дітей. Туди включені різноманітні ігрові, театралізовані заходи з використанням комп'ютерної техніки, організовані гуртки та студії.

Працівники також активно впроваджують навчально-освітні програми, такі як "Музей і діти", "Музей школі", спрямовані на привертання учнів до відвідування музею, вдосконалюють роботу гуртків з краєзнавства, народознавства, літературознавства, та впроваджують інноваційні форми музейної освіти при ознайомленні зі скульптурою "Жива глина".

Крім цього, була розроблена програма "Сімейний музейний абонемент", який надає можливість родинам відвідувати музей протягом року. Активно запроваджується музейна робота в освітніх закладах, такі як дні і тижні музею, пересувні тематичні виставки, дослідницькі конкурси, розвиваючі ігри та заняття.

Стабільне спілкування музею з молодшим поколінням та формування культури відвідування музеїв є ключовим аспектом для забезпечення міцних стосунків у майбутньому.

Для залучення відвідувачів до музеїв, впроваджуються сучасні творчі методи музейної комунікації. Виникають новаторські проекти, наприклад, музейні виставки, заходи, що включають поетичні та музичні вечори, майстер-класи та інші події. Наприклад, проєкт під назвою "Ніч у музеї" викликав велику зацікавленість серед відвідувачів. Особливістю програми у рамках проєкту "Ніч музеїв" є тематичні театралізовані екскурсії, спрямовані на впровадження нових способів взаємодії відвідувачів з музеєм. Ці заходи сприяють індивідуальному підходу до глядачів та використовують нетрадиційні методи привернення їх до музейних цінностей.

У Львівському музеї історії релігії влаштовують нічні костюмовані екскурсії музеєм, де зустрічаються історичні персонажі.

Протягом 2013 року Національний художній музей України провів соціологічне опитування «Улюблений музей», за результатами якого було виявлено, що в музеї найбільше відвідувачів - 5000 на день - з'явилося під час «Ночі музеїв». У цей період були проведені виставки робіт М. Пимоненко та М. Волошина.

Незважаючи на загальну позитивну оцінку постійної експозиції музею, не слід забувати і про її оновлення.

Так в багатьох музеях за кордоном також активно працюють над цим питанням. Митці постійно шукають нові ідеї, образи, способи емоційного відтворення музейних експозицій та їх анімації, а також доповнюють новими елементами з використанням різноманітних технічних засобів.

Одним із інноваційних напрямків у музейній сфері є проведення суспільних презентацій, таких як випуск нового мистецького каталогу, книги відомого вченого або археологічна знахідка, що надійшла до музею. Також у сучасній музейній практиці використовується технологія візуального впливу.

Одним з важливих напрямків у розвитку музейної сфери є використання Інтернет-технологій для підвищення комунікації музеїв з аудиторією, поглиблення знань про матеріальну та духовну культурну спадщину, а також для розширення міжмузейних зв'язків та включення у глобальне музейне співтовариство. У мережі Інтернет представлено тисячі музеїв світу, і їхні веб-сайти стають все більш інтерактивними, пропонуючи основну інформацію та залучаючи відвідувачів до спілкування через анімовані плани, відео-панорами, чати, ігри та інші функції.

Проте більшість музейних веб-сайтів обмежуються короткими описами, новинами про майбутні виставки, а також представленням історії музею та інформацією для відвідувачів, але рідко включають освітні програми або наукові дані.

Українські музеї починають використовувати нові сервіси на своїх веб-сайтах, такі як віртуальні екскурсії, які сприяють збільшенню відвідування сайту музею. Наприклад, сайт Дніпропетровського історичного музею ім. Д. Яворницького є одним з лідерів за кількістю відвідувачів серед українських музейних ресурсів. Його створено у 1999 році, і протягом першого десятиліття сайт поповнився різноманітними матеріалами, такими як інформаційні довідки, наукові статті та описи музейних колекцій, а також більше 2000 зображень.

Майбутні плани включають розширення комунікаційної системи музею в інформаційному просторі за допомогою регіональних Інтернет-проектів та впровадження комп'ютерної анімації для створення віртуального туру.

Великий інтерес викликають проекти в Інтернеті, такі як Museum on line та Combis. Вони надають можливість перегляду обширної бази даних із високоякісними зображеннями об'єктів мистецтв світової культури та приватних колекцій світових музеїв.

Присутність музею у мережі Інтернет сприяє його інтеграції в систему українських та світових професійних закладів, розширює можливості презентації колекцій, активізує обмін професійною інформацією та сприяє

залученню нових ресурсів. Це створює можливості для експериментів у сфері музейних проектів.

Українська музейна сфера активно розвивається в напрямку зміцнення комунікації між музеями та обміну інформацією. У 2004 році громадська організація "Центр розвитку музейної справи" ініціювала кілька ключових проектів, таких як видавництво періодичного видання "Український музей" та створення Інтернет-порталу "Музейний простір України" у 2005 році. У 2006 році центр організував Всеукраїнську рейтингову акцію "Музейна подія року", спрямовану на підвищення уваги до досягнень вітчизняних музеїв. З 2007 року центр активно розбудовує музейний ресурсний центр, формує спеціалізовану музейну бібліотеку та організовує різноманітні заходи, спрямовані на презентацію виставок, музейних видань, конференцій, освітніх семінарів та тренінгів з участю фахівців музейної справи з України та з-за кордону. Діяльність Центру розвитку музейної справи впливає на розвиток інформаційного простору українського суспільства.

Однією з ключових груп, що сприяє комунікації музею, є спонсори, благодійники та меценати. Навіть у нашій країні ця практика поступово оживає, тоді як у США, Австрії та інших країнах Європи підтримка приватними особами музеїв вже давно відома. Заможні люди розуміють вигоду в інвестуванні у музейні заклади, які підсилюють культурний образ та туристичний потенціал регіону або конкретного міста, що сприяє розвитку інфраструктури та економіки, позитивно впливаючи на його бізнесову структуру. Крім того, партнерами музею є інші музеї, галереї, колекціонери, особистості з культурної сфери та компанії, що надають послуги.

В сучасних умовах музейні товари потребують належного музейного маркетингу та реклами. Саме через це в музеях почали формувати відділи з маркетингу та реклами. Наприклад, маркетингологами Харківського історичного музею було проведено дослідження серед різної аудиторії відвідувачів щодо найбільш цікавих тем і музейних пам'яток, результати яких були використані при створенні сучасної експозиції. Різноманітні видання, як то буклети, плакати,

календарі та інша музейна продукція, участь в закладі в бізнес-форумах та ярмарках з реклами позитивно вплинули на роботу музею, підвищили його авторитет та збільшили кількість прихильників музейних колекцій.

Наприклад, у Національному музеї історії України основним продуктом є інформація для відвідувачів, яка подається якісно та професійно. Щодо реклами, музей використовує різноманітні форми для популяризації: радіорепортажі, телерепортажі, періодична розсилка інформаційних запрошень, дні безкоштовного відвідування. Просування музейних колекцій та реклама музейних продуктів вимагає скоординованої роботи різних підрозділів, таких як просвітницький, експозиційно-виставковий, маркетинговий тощо.

Також, клубна робота стає формою реклами, пов'язаною з масовими заходами у закладі. Наприклад, у Музеї історії Києва діяли клуби «Шанувальників старого Києва» та музичний «Ретро», які активно сприяли розширенню партнерських зв'язків. Іншими прикладами є оригінальні заходи, такі як «День народження у музеї» у Національному художньому музеї та «Мистецька Масляна» у «Мистецькому Арсеналі», які стали значними подіями у культурному житті міста. За даними соціологічних служб, в Україні є значна кількість споживачів інтелектуальної музейної продукції, тому важливо використовувати різноманітні форми реклами музею.

Також слід приділити увагу питанню оптимізації та прозорості фінансування установ культури та проектів, які мають значення національного масштабу. Пріоритетним завданням у цьому контексті є збереження національних культурних традицій та самобутності, їх адаптація до сучасних форм культурної практики, а також підтримка росту конкурентоспроможності українського культурного продукту.

На сучасному етапі світової музейної практики, однією з основних цілей є залучення спонсорів та громадських організацій до підтримки роботи музеїв, створення опікунської ради, до якої входять бізнесмени, підприємці, меценати та відомі представники культури.

Основні завдання для оптимального розвитку культури у XXI столітті розкриті у роботі О. Копієвської «Культура і людина». В ній говориться про забезпечення підтримки та заохочення культурних продуктів та послуг різними засобами, забезпечення загальної доступності цих продуктів та послуг, розвиток творчих здібностей всіх громадян, підвищення художньої якості культурних послуг, бажання переосмислити та поглибити взаємозв'язок між культурними традиціями та сучасністю, впровадження сучасних управлінських механізмів культури, які підтримуватимуть нові культурні ініціативи та мистецькі таланти, спонукаючи людей до творчої самореалізації.

Отже, в порівнянні з європейськими музеями, українські музеї мають менш розвинену матеріально-технічну базу, що ускладнює повне використання потенціалу музею для задоволення потреб та очікувань відвідувачів. Це перешкоджає створенню відповідної інфраструктури з більш якісним обслуговуванням та наданням послуг. Деякі працівники музеїв проявляють консервативні погляди, виявляють безініціативність та не мають достатньої зацікавленості та стимулів, що гальмує процес модернізації музейних установ. Хоча деякі українські музеї намагаються відповідати сучасним вимогам, впроваджуючи інноваційні технології у свою діяльність.

Висновки до I розділу

Протягом останніх десятиліть в країнах Європи спостерігається зміна погляду на роль музеїв у суспільстві. Музеї розглядаються як не лише місця зберігання артефактів, а й установи, які пропонують широкий спектр послуг, організують заходи для розваги та сприяють втіленню культурних та соціальних ініціатив уряду.

Музеї проводять освітні програми для дітей та дорослих, сприяючи збереженню національної ідентичності, формуванню толерантності та інклюзії в суспільстві.

У музеях західної Європи широко використовують сучасні технології, новаторські форми експонування та впроваджують оновлення в організаційну структуру, щоб покращити роботу та привернути більше відвідувачів.

Взаємодія зі світовим досвідом та сучасною практикою показує, що занепад культури, байдужість до духовного розвитку нації та ігнорування культурної спадщини призводять до серйозних втрат у всіх сферах суспільного життя – економічній, політичній, соціальній та духовній. Музеї можуть запобігти цьому, беручи на себе важливе завдання збереження та вивчення культурної спадщини та сприяння її популяризації.

Нині людство стикається зі значними загрозами й викликами, які охоплюють не лише військові, політичні та економічні сфери, а й суспільну свідомість, мораль, історичну пам'ять, які визначають конкретні аспекти життя людини, міжособистісних відносин та державної політики. В Україні цей аспект є частиною гуманітарної сфери, яка є важливим елементом національної безпеки, оскільки фактори культури, історії, мови, релігії та інших сфер є визначальними для формування загальнонаціональної ідентичності.

Проте, варто відзначити, що значний історико-культурний потенціал України не використовується в повному обсязі через ряд серйозних проблем у цій сфері. Є помітно низький рівень управління державою у плані збереження та охорони культурних цінностей, а також у популяризації культурно-рекреаційного образу національної спадщини. Цю ситуацію обумовлюють застій у владному управлінні, відсутність сучасних інформаційних та інтелектуальних технологій, недостатня фінансова підтримка даного сектору, відсутність спеціалізованої науково-дослідної інституції, яка займалася б аналізом питань теорії та практики музейної справи, розробкою нормативних актів та стандартів, а також вивченням та популяризацією зарубіжного досвіду.

РОЗДІЛ II

КОНСТРУКТИВНО-ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗЕЙНОГО ПРОСТОРУ. ЕСТЕТИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ.

2.1 Експозиційне обладнання

Конструктивно просторове рішення музейного простору визначається тим, як об'єкти та елементи організовані та взаємодіють один з одним у музейному середовищі. Воно включає в себе ряд понять та елементів, які спрямовані на створення ефективного та привабливого середовища для відвідувачів. Одним з таких ключових понять є експозиційний дизайн: організація та представлення експонатів з метою максимальної доступності та зрозумілості для відвідувачів.

Експозиційне обладнання складається з різних елементів та пристосувань, що використовуються для представлення та відображення експонатів чи тематичних матеріалів у музейних просторах. Це обладнання сприяє ефективному та естетичному впорядкуванню експозицій та залученню уваги відвідувачів. До експозиційного обладнання можуть входити: вітрини та стенди, інформаційні таблички, манекени та стійки, мультимедійні екрани, інтерактивні технології, меблі для відвідувачів тощо.

Експозиційного обладнання відповідає за організацію простору експозиції, збереження та встановлення експонатів у будь-якій її частині, а також виконує художні та естетичні функції. Процес еволюції експозиційного обладнання пройшов великий шлях: спочатку воно відображало естетичні уподобання певної епохи, а принципи його створення мало в чому відрізнялися від принципів виготовлення будь-яких інших меблів.

Тільки на початку ХХ століття уявлення про обладнання зазнало змін: воно мало не заважати сприйняттю експозиції. Тому основними характеристиками стали простота форм, функціональність та зручність використання [46]. У створенні сучасних експозицій використовуються різноманітні художньо-виразні засоби, проте значна увага приділяється спеціальному обладнанню для демонстрації експонатів, а саме експозиційному обладнанню.

У сучасних музеях використовують спеціалізоване та універсальне обладнання для експозицій. Спеціалізовані зразки створюються індивідуально під конкретний музей, враховуючи особливості експонатів, архітектури приміщень та інші фактори, що важливі для художнього оформлення експозиції. Універсальне обладнання представлено різноманітними модульними системами, що використовуються в музейних просторах. Залежно від характеру експонатів та концепції архітектурно-художнього вирішення експозиції, використовують різні типи експозиційного обладнання.

Ключовим елементом музейного простору, що допомагає створювати зручне та освітнє середовище, вражаючі експозиції виступають музейні виставкові стенди, турнікети, та вітрини.

Виставкові стенди призначені для відображення об'єктів, артефактів, картин чи інших матеріалів, які становлять частину музейної колекції. Вони містять інформаційні текстові блоки, графіку та ілюстрації, які допомагають відвідувачам зрозуміти контекст і важливість представлених об'єктів. Головна функція виставкових стендів - це ефективне представлення експонатів музею. Вони дозволяють впорядковано та інформативно розміщати об'єкти та матеріали експозиції.

Виставкові стенди розробляються з урахуванням дизайну музейного простору, включаючи кольори, форми та структури, щоб створити єдність та естетичний вигляд. Вони можуть бути виготовлені з різних матеріалів, таких як дерево, метал, пластик чи скло, залежно від концепції та стилістики експозиції.

Деякі стенди можуть бути рухомими або мобільними, щоб забезпечити гнучкість у розташуванні та перестановці експонатів, деякі можуть включати елементи інтерактивності, такі як сенсорні екрани, віртуальні додатки або аудіогіди для розширення взаємодії з відвідувачами.

Дизайн виставкових стендів важливий для створення гармонійного та привабливого вигляду музейного простору. Естетика стендів може допомагати створювати певні настрої та враження.

Вітрини повного бачення в музеях - це технічно інноваційна конструкція, яка є центральним елементом будь-якої музейної експозиції, сприяючи багатобічному сприйняттю експонатів.

Вона може мати різне розташування - у стін, горизонтально або вертикально. Вітрини складаються з матеріалів, які максимально прозорі та пропускають світло

Сучасні вітрини зазвичай є герметично закритими, що дозволяє створювати необхідний мікроклімат для кожного предмета експозиції. Вони мають систему загального та місцевого освітлення, яка допомагає належним чином показати експонати, відповідно до задуму організаторів виставки та зробити їх більш видимими та виразними. Кольорове оформлення вітрин може бути різним, враховуючи специфіку виставки та загальний дизайн приміщення.

Вітрини повного бачення сприяють створенню естетичної та сучасної архітектурної композиції, підкреслюючи важливість та красу експонатів, відкривають нові можливості для представлення та розгляду творів мистецтва, роблять відвідування музеїв більш інтерактивним та захоплюючим. Основна ідея у дизайні сучасних висококласних скляних вітрин для музеїв полягає у створенні візуальної легкості, прозорості та практичної непомітності. Завдяки застосуванню передових технологій обробки кромки просвітленого скла під кутом 45°, створюються унікальні за дизайном вітрини, де вертикальні шви фактично невидимі.

Універсальні модульні системи в музейному просторі, такі як каркасні, безкаркасні, комбіновані, рамні, просторово-стрижневі та кулісні є гнучким та адаптивним рішенням для організації виставок та експозицій. Їх конструкція дозволяє збирати модулі в різних конфігураціях і з'єднувати їх між собою, утворюючи єдиний вітринний простір. Ось деякі ключові аспекти універсальних модульних систем: модульні системи можуть бути легко налаштовані та змінювані для відображення різноманітних тематик, тем або періодів історії; модулі можуть бути швидко встановлені та демонтовані, що полегшує роботу з оновленням або зміною виставок; маючи сучасний та

привабливий дизайн, вони можуть доповнювати виставковий простір та підсилюючи враження від відвідування; деякі модулі можуть використовувати передові технології та бути обладнані елементами інтерактивності, такими як сенсорні екрани чи віртуальна реальність, для залучення відвідувачів та доповнення експозиції, можуть включати місця для розміщення інформаційних табличок, літератури, та інших освітніх матеріалів; модульні компоненти можуть бути розроблені так, щоб підходити для різних видів експонатів, включаючи картини, скульптури, артефакти та інше.

Універсальні модульні системи в музейному просторі дозволяють створювати унікальні та ефективні виставкові простори, які можуть легко адаптуватися до різних потреб та контекстів.

Острівні вітрини – це сучасні та функціональні конструкції, які користуються популярністю у провідних музеях світу. Ця система вітрин була розроблена для ефективного показу експонатів. Їх збалансований та універсальний дизайн і пристосування до різних приміщень, а також простота використання, найкраще підходять для тимчасових виставок.

Острівні вітрини вигідно розташовуються в центрі зони експозиції, привертаючи увагу відвідувачів і створюючи центральний фокус у виставковому просторі. Завдяки своєму центральному положенню, вони надають можливість для творчого розміщення експонатів, створюючи цікаві та естетично збалансовані композиції. Острівні вітрини ефективно використовують простір музею, дозволяючи представляти об'єкти з усіх боків і забезпечуючи кращий перегляд для відвідувачів. Вони можуть використовуватися для виділення конкретних тем або елементів експозиції, роблячи їх особливими та надаючи їм особливий статус. Центральне розташування острівних вітрин може збільшити емоційний вплив на відвідувачів, дозволяючи їм краще відчувати значущість представлених об'єктів.

В цілому, острівні вітрини в музейному просторі виконують роль організаційного центру, який створює враження і відчуття єдності в експозиції та сприяє активній участі відвідувачів у вивченні представленого матеріалу.

Подіуми для відкритого експонування об'ємних предметів в музейному просторі є важливим елементом для привертання уваги до артефактів, скульптур, або інших об'ємних експонатів. Вони розташовуються на оптимальній висоті, щоб забезпечити зручний кут огляду та дозволити відвідувачам роздивлятися об'ємні деталі.

Подіуми можуть бути оснащені вбудованим освітленням, яке підсвічує об'ємні предмети, роблячи їх більш помітними та привабливими для відвідувачів, а також можуть служити для захисту експонатів від потенційних пошкоджень та неправильної взаємодії з ними. Вони розробляються з урахуванням конкретних розмірів та ваги експонатів, забезпечуючи їх стійкість та безпеку, можуть бути виготовлені з різних матеріалів (дерево, метал, пластик) та мати різноманітний дизайн, щоб гармонійно вписуватися в стиль музейного простору. Подіуми можуть мати елементи інтерактивності, такі як сенсорні екрани, що надають відвідувачам додаткову інформацію. Деякі подіуми можуть бути змінювані або комбіновані для створення різних аранжувань та композицій.

Естетично вишуканий дизайн подіумів для відкритого експонування об'ємних предметів грає ключову роль у створенні привабливого та функціонального музейного простору.

Підвіси для картин - це важливий аспект організації музейної експозиції. Система підвісів для картин - це конструкція для безпечного кріплення картин.

Підвіси зазвичай виготовлені з металу, такого як латунь чи сталь, і можуть мати різноманітні форми та конфігурації в залежності від дизайну музею та особливостей картин. Деякі музеї використовують приховані системи підвісів, щоб максимально висвітлити картину, не відволікаючи увагу від неї. Системи можуть бути інтегрованими в стіну або стелю. Деякі підвіси дозволяють регулювати висоту картини, забезпечуючи оптимальний кут огляду та враховуючи різницю в розмірах картин, а також дозволяють картині "дихати", тобто слабо коливатися чи рухатися.

Підвіси розробляються з урахуванням безпеки, вони мають бути достатньо міцними, щоб утримувати великі та важкі картини. Підвіси проєктуються так, щоб інтегруватися в естетику музейного простору, зберігаючи при цьому свою функціональність. Використання цього обладнання володіє безліччю переваг. Це - швидкість та простота встановлення та заміни експонатів, чіткість і висока якість сприйняття, завдяки різній довжині підвісів, збереження естетичності приміщення, завдяки відсутності видимих слідів непотрібних отворів і кріплень.

2.2 Специфіка музейного освітлення

Освітлення відіграє важливу роль в організації музейного простору та є важливою складовою процесу експозиційної презентації музеїв.

В музеях застосовують як природне, так і штучне освітлення. Природне освітлення сприяє злиттю зовнішнього оточення з інтер'єром, створюючи візуально з'єднаний простір. У той же час, використання штучного освітлення дозволяє підкреслити окремі елементи, освітлити потрібні ділянки та створити різноманітні світлові ефекти. Для належного освітлення території музею та його об'єктів потрібно враховувати декілька ключових факторів: вузький та широкий промінь світла, його кут падіння, яскравість, вплив тіні. Світло має два напрямки: пряме, що контрастує з об'єктами підкреслюючи контраст між світлом та тінями, та розсіяне. Розсіяне світло, як правило, відображає ціле, змінюючи емоційне сприйняття глядачів. Вибір методів освітлення експозицій залежить від типології музею, яка в свою чергу впливає на підбір методів презентації експонатів. Відповідно до вимог відомого архітектора Нойферта, приміщення для виставок мистецьких творів мають створювати найкращі умови для їх огляду. Освітлювальна система експозицій повинна враховувати правильне розташування джерел світла, спрямовувати основний потік світла на виставкову зону та уникати прямого впливу сонячних променів на експонати.

Світло визначає музейний простір і впливає на фізичне сприйняття творів мистецтва. Принципи освітлення музеїв, які висвітлені в роботі українського архітектора Катерноги М.Т., підкреслює важливість правильного розташування

джерел світла, напрямку світлового потоку та уникнення зон високої освітленості між експонатами та глядачами. Особистий вплив освітлення на формування внутрішнього музейного простору в своїх працях описує Гельфонд А.Л., яка окреслює методи музейного освітлення: максимальне розкриття та природне освітлення всього простору та розмежування світлових потоків.

Розподіл експонатів за формою відбувається за двома основними типами: плоскими та об'ємно-просторовими. Огляд плоских колекцій може стати складним через попадання на них світлових променів, паралельних поверхні експонатів, що може спричинити спотворення зображення, особливо це стосується картин, виконаних у техніці олійного живопису. У музейних спорудах, де зібрання складається переважно з плоских колекцій, рекомендується використовувати м'яке, розсіяне освітлення. З іншого боку, об'ємні експонати потребують контрастного освітлення для відтворення їх тривимірності. Для предметів, у яких форма має важливе значення, рекомендується направлення світла під кутом, оскільки це забезпечує виразніший контраст. В музейному просторі, де знаходяться об'ємні експонати, особливо скульптури, попадання прямих сонячних промінів є особливо бажаними.

Освітлення може бути верхнім, боковим, або комбінованим в залежності від того, як розміщені світлові отвори в приміщенні. Професійне освітлення музейного простору вимагає виваженого підходу та врахування різних вимог для плоских та об'ємних колекцій, забезпечуючи найкращі умови огляду для відвідувачів.

Система верхнього освітлення відкриває широкі можливості для максимального використання внутрішньої поверхні глухих стін для розміщення експонатів. Цей підхід дозволяє ефективно використовувати простір для експозиції та забезпечує кращий контроль освітлення окремих та групових предметів.

Щодо бокового освітлення, воно вважається більш простим у конструктивному рішенні і реалізується за допомогою світлових прорізів у стіні.

Цей метод освітлення також може забезпечити ефективне та рівномірне освітлення експозиції.

Освітлення через вікна залежить від розташування музею на місцевості. Цей спосіб не лише контролює температуру, але й забезпечує природне та якісне освітлення окремих та групових експонатів. Вікна можуть бути важливим аспектом дизайну, що дозволяють використовувати природне світло для підсвічування предметів експозиції та створюють природний настрій в приміщенні.

Освітлення музейних приміщень має вирішальне значення для створення атмосфери, виявлення та підкреслення змісту експозицій. Хоча природне денне світло має ідеальні колористичні характеристики, воно поступово втрачає значення як головне джерело освітлення через залежність від погодних умов, які можуть змінюватися впродовж дня та в різні сезони. Наприклад, взимку кількість денного світла значно менша. Тому штучне освітлення стає основним джерелом підсвічування експозицій у вечірні години та при різних погодних умовах.

Штучне освітлення може впливати на емоційний стан відвідувачів та створювати певну атмосферу. Світлодинамічні прийоми, які використовуються при штучному освітленні, можуть змінювати настрій та акцентувати увагу на певних зонах чи експонатах. Світло служить орієнтиром для відвідувачів, вказуючи їм шлях через експозицію.

Однією з головних задач освітлення є підсвічування експонатів, створення сприятливих умов для їх сприйняття та освітлення музейного простору. Важливими аспектами освітлення експонатів є рівномірність освітленості та напрямок світлового потоку. У виставкових приміщеннях необхідно уникати сліпучого впливу світлових прорізів та забезпечувати необхідний розподіл яскравості.

Кут падіння світлового потоку на плоскі експонати та об'ємні експонати обирається, враховуючи їхні особливості. Для плоских експонатів кут вибирається в межах від 45° до 75° , щоб уникнути тіней та відблисків, а для

об'ємних експонатів - від 30° до 50° для найкращого виявлення форми та деталей. У виставкових приміщеннях з плоскими колекціями, де освітлення має бути м'яким та розсіяним, особлива увага приділяється ефективному контролю за інсоляцією та світловими прорізами.

У виставкових приміщеннях краще уникати того, щоб світлові прорізи були в полі зору відвідувачів під час огляду експонатів. Для зменшення сліпучого впливу таких прорізів використовують жалюзі й екрани. У приміщеннях з експозицією картин слід уникати прямого сонячного світла, оскільки воно може призвести до руйнівної дії експонатів. Для уникнення інсоляції у цих приміщеннях потрібно враховувати розташування світлових прорізів. У разі необхідності в цих приміщеннях можна використовувати регульовані внутрішні або зовнішні жалюзі. Але в експозиційних приміщеннях з об'ємними експонатами відповідна інсоляція може бути бажаною, оскільки пряме сонячне світло допомагає краще розкрити форму та деталі експонатів.

Організація світла в музейному просторі є різновидом мистецтва. Світлова картина, яка створюється світловими приладами, має одночасно осягати весь простір приміщення, створюючи відчуття цілісності, акцентуючи увагу на об'єктах та забезпечуючи комфорт при тривалому перебуванні в ньому.

Основним фактором, безумовно, є правильне загальне сприйняття експонатів. Щоб забезпечити можливість всім відвідувачам уважно розглядати експозиційні твори використовують різні типи підвісних світильників. Основна мета полягає у сприянні швидкому і точному розпізнаванню об'єктів, вірному розумінні їх форми, кольору та текстури. Велику роль в цьому відіграє, як яскравість так і рівень передачі кольору ламп, від яких залежить натуральність кольорів на картинах та природні внутрішні тіні на скульптурах.

Безпека відвідувачів є одним з пріоритетів в якісному освітленні. Зазвичай поціновувачі мистецтва, що відвідують музеї, проводять тут певну кількість часу, уважно споглядаючи виставлені об'єкти. Правильне освітлення створює приємну та комфортну атмосферу. Сучасні спот-світильники не лише підкреслюють інтер'єр музейного простору, але й забезпечують тонізує

світло. Тривале перебування в музеї може стомлювати, тож м'яке, але яскраве освітлення допомагає краще зосередити увагу на перегляді експозиції та власних відчуттях.

Локальне й загальне освітлення експозиції повинні гармонійно доповнювати одне одного. Хоча тематичні зони чи зали можуть мати своє власне підсвічування, головний метафоричний зв'язок між ними має створювати відчуття цілісності.

2.3 Колір в музейному просторі

Один з ключових аспектів композиції простору - це вдале використання кольору в інтер'єрі, який відіграє важливу роль у створенні сприятливого середовища та відображенні експонатів. Вибір кольорової палітри у музеї вимагає обдуманості й має спрямовуватися на підкреслення експозиції та збереження атмосфери, становити єдину концепцію всього внутрішнього простору.

Головним чинником у виборі кольорів музейного простору є акцент на експонатах. Внутрішнє оформлення музею має підтримувати та відтінити експозицію, не відволікаючи від неї увагу, але скоріше доповнюючи її та акцентуючи на ній увагу. У цьому контексті для декору стін часто використовують ахроматичні кольори, особливо білий, світло-сірий, іноді чорний. Хроматичний фон - це зазвичай м'які, ненав'язливі відтінки, такі як бежевий, пісочний, коричневий, синьо-сірий або теракотовий. Такий підхід сприяє зосередженню та концентрації уваги відвідувача на експонатах та дозволяє створювати приємне та збалансоване візуальне середовище.

Важливо враховувати, що колір впливає на емоції та сприйняття відвідувачів, тому насичені та динамічні кольори, які можуть бути для відвідувачів надто стимулюючими, в музейному середовищі майже не використовуються. Застосування нейтральної колірної гами сприяє відчуттю спокою, створює сприятливий фон для більшого різноманіття подій.

Використання білого кольору в музеї створює ефект збільшення простору. Він відбиває промені світла, роблячи приміщення світлішим, ніж воно насправді є. Також білий поглинає ультрафіолетове випромінювання, що сприяє захисту музейних об'єктів від шкідливого світла, яке проникає через вікна. Це зумовлює популярність білого та інших нейтральних кольорів, оскільки вони мають переваги перед динамічними та яскравими кольорами в музейному контексті.

Вибір кольору для стін музею повинен враховувати композицію, тон та відчуття галерейних робіт. Наприклад, кольори стін можуть впливати на сприйняття темних або світлих творів мистецтва. При вирішенні такого питання враховують фактори, такі як сталість конкретної інсталяції, вартість перефарбовування, необхідність контрасту, а також виділення конкретного твору мистецтва або виставкового модуля.

Методи оформлення музейного простору враховують не лише психологію кольору, але й те, як колір взаємодіє з навколишнім середовищем в залежності від його розташування в приміщенні: на стінах, стелі та підлозі. Розташування кольору у внутрішньому просторі може визначати характер приміщення, його психологічне відчуття і впливати на реакції аудиторії.

Сприйняття кольору на стінах може змінюватися в залежності від розмірів приміщення, викликаючи різні відчуття у глядачів. Необхідно пам'ятати, що кольори впливають на людину як фізіологічно, так і психологічно. Різні кольори мають свої власні психологічні впливи: червоний може бути агресивним або збуджуючим, помаранчевий – теплим та яскравим, жовтий – захоплюючим чи дратівливим, зелений – безпечним та спокійним, синій – прохолодним і підбадьорливим, фіолетовий – спокійним, сірий – нейтральним або нудним, білий – нейтральним, порожнім або стерильним, а чорний – зловісним. Хоча ці характеристики можуть служити важливими при виборі кольору для музейних стін, вони повинні бути лише одним із чинників узгодження остаточного кольору. Для формування кольорової композиції для експонату важливо визначити найтеплішу і найхолоднішу області в об'єкті.

Потім визначається середній колір між ними, враховуючи відносну теплоту, оскільки не всі кольори можуть бути представлені в експозиції.

Колірне рішення формує сприйняття як самого інтер'єру, так і експонатів. Застосування різних текстур, таких як грубе полотно, гладкі текстильні матеріали, різні види паперу, картону, фанери, дерева, пластика та металу, допомагає уникнути монотонності в залі.

Використання цих композиційних прийомів та засобів сприятиме гармонійному формуванню внутрішнього простору виставкових комплексів, забезпечуючи стилістичну єдність і цілісність всього середовища.

2.4 Естетичні та психологічні аспекти

Питання естетики відіграє важливу роль у створенні простору музеїв війни. Естетика в музейному контексті визначається як наука про враження та відчуття, пов'язані зі сприйняттям та оцінкою мистецтва та краси в музейному просторі. Це область, що вивчає, як виставки, експонати, архітектура та організація музейного простору впливають на емоційний та інтелектуальний досвід відвідувачів. Естетика в музеях розглядається як засіб досягнення мети в передачі історії та культурної спадщини через визначені візуальні та сенсорні засоби.

В музейному контексті до естетики відносяться такі аспекти:

1. Експозиційний дизайн: використання кольорів, освітлення, композиції та просторового плану для створення естетично привабливого та інформативного середовища.
2. Архітектурний дизайн: вигляд будівлі музею, його архітектурні рішення та естетичний вигляд сприяють загальному враженню відвідувачів.
3. Візуальне мистецтво та експонати: вибір, розташування та представлення мистецьких творів: картин, скульптур чи інших художніх форм, викликають емоції, поглиблюють враження від історії та впливають на естетичний досвід.

4. Тематичне оформлення: використання естетичних елементів для створення концептуальної цілісності в рамках певної теми чи експозиції для кращого розуміння відвідувачами подій.

5. Аудіовізуальні ефекти: використання звукових ефектів, музики та інших аудіовізуальних засобів для підсилення враження та залучення уваги відвідувачів.

Всі ці аспекти спільно спрямовані на створення естетично-насиченого простору, приємного, пізнавального враження від відвідування музею, а також сприяють глибокому розумінню та відчуттю історії війни через художній образ.

Використання стриманих кольорів, та цікавих інтер'єрних рішень наповнюють естетичний простір музею атмосферою пам'яті, поваги до минулого та його деталей, до сьогодення. Музеї війни часто використовують аутентичні об'єкти, фотографії та реконструкції. Естетичні засоби допомагають більш яскраво відтворити військові події, глибше передати військові історії, зробити експозиції реалістичними та живими.

В музеях присвячених визвольним війнам, як наша, естетична складова має бути спрямована на підкреслення духу патріотизму, солідарності та надії, викликати у відвідувачів бажання докладніше вивчати історію та цінності, пов'язані з боротьбою за незалежність, право вільного вибору, право на життя. Вона виражається у використанні національної символіки, національних кольорів, величних образів тощо. Естетичний підхід допомагає сформуванню пам'ятні враження, які глядач може забрати з собою, поглиблюючи його зв'язок із зображеною історією.

Враховуючи реалії сьогодення та розвиток інформаційних технологій, інтерактивність і використання сучасних технологій також можуть виступати, як один з естетичних засобів будь-якого сучасного музею. Використання інтерактивних технологій, таких як віртуальна реальність чи сенсорні екрани, допомагають збагатити музейний простір, зробити його зручним, розвантаженим та естетично привабливим, а експозиції зробити більш

доступними, цікавими. Це буде спонукати відвідувачів уважно вивчати мистецькі твори та представлені музейні матеріали.

Багато музеїв також використовують звуки та ambient для передачі атмосфери присутності та перенесення у часі, щоб викликати емоції у відвідувачів, надаючи їм можливість пережити частину того, що відбувалося під час військових подій. Світло, звук та дизайн: все це підсилює емоції.

Загалом, музейне середовище через естетичні засоби впливають на глядача, роблячи відвідування музею більш насиченим та значущим.

Психологічний аспект в музеях війни включає в себе розгляд психічних та емоційних впливів, які виникають у відвідувачів під час їхнього візиту. До основних елементів цього аспекту належать:

1. Емоційна відповідь: розташування та представлення експонатів можуть викликати широкий спектр емоцій, від відчуття вдячності і гордості до глибоко суму та захоплення.
2. Враження від тематики: теми, пов'язані з війною, можуть викликати психологічні реакції, такі як стрес, травматичні враження у деяких відвідувачів.
3. Стратегії адаптації: відвідувачі можуть використовувати різні стратегії адаптації для подолання емоційного навантаження, такі як уникання певних експозицій або активна участь у вивченні історії.
4. Поглиблення розуміння історії: психологічний підхід допомагає створити ефективні експозиції, які сприяють глибшому розумінню історії війни та її впливу на людей.
5. Рефлексія та запам'ятовування: елементи психології в музейному дизайні можуть сприяти рефлексії відвідувачів та полегшити запам'ятовування важливих історичних подій.

Загалом, психологія в музеях війни враховує вплив експозицій, дизайну та представленої інформації на психіку та емоції відвідувачів. Є деяка відмінність у психологічному впливі і емоційному навантаженні на глядача, яке несе в собі тематика музеїв війни у порівнянні з іншими музеями, наприклад, музеєм історії, музеєм краєзнавства чи мистецтва. Для зниження психологічного

навантаження при формуванні музейного простору необхідно використовувати певні психологічні заходи.

Щоб допомогти відвідувачам зрозуміти зміст виставки, сутність історичних подій, необхідно продумувати логічну організацію перегляду та послідовність проходження зон. Це сприятиме поглибленому розумінню тематики творів та уникненню психологічного впливу.

Для послаблення психологічного напруження від перегляду творів мистецтва можливо створювати спеціальні зони для відпочинку та саморефлексії у музеях. Це можуть бути місця для тиші та внутрішньої розмови, де відвідувачі зможуть осмислювати враження від експозиції. В музеях мають бути представлені твори різного емоційного навантаження, що надасть можливість відвідувачам самостійно обирати для себе ті, які вони вважають менш емоційно важкими. Візуально та емоційно важкі роботи для сприйняття можуть розміщуватись у віддалених або окремих приміщеннях. Допомогти зрозуміти твір, його історичну спрямованість та внутрішню сутність може допомогти наявність пояснень, або контекстуальна інформація.

Використання природного та штучного освітлення допоможе створити спокійну атмосферу, яка відповідатиме тематичному контексту і допоможе врахувати певні психологічні аспекти. Використання освітлення того чи іншого експонату може підсилювати емоційні враження, створювати мажорні або мінорні переживання, тому воно має бути правильно організоване.

Також необхідно забезпечити можливість для інтерактивності, щоб дозволити відвідувачам активно залучатися до процесу ознайомлення з творами мистецтва. Це, в свою чергу, може також полегшити емоційне відношення до наданого контенту.

Збалансоване поєднання цих запобіжних заходів має можливість допомогти створити простір, який враховує психологічні особливості відвідувачів і сприятиме глибшому розумінню тематики виставки.

Активне залучення відвідувачів в музеї війни через інтерактивні елементи та сучасні технологічні рішення може створювати більш динамічне отримання

досвіду та глибше занурення у процес пізнання. У порівнянні з загальними музеями, які викликають позитивні враження та зацікавленість, музеї війни досягають глибини емоцій у відвідувачів та примножують враження. Також важливо відзначити, що психологічний вплив може варіювати в залежності від індивідуальних реакцій, попереднього досвіду та суспільного контексту.

Оскільки емоційна навантаженість в музеях війни набагато глибша та інтенсивніша, то це створює більш глибокий і емоційний зв'язок глядача з історією. Заохочення до активного осмислення та дослідження актуальних проблем сьогодення в Україні робить музеї війни сприятливим майданчиком для глибшого розуміння історії, а спільнота відвідувачів в музеях війни відчуває себе більш об'єднаною, оскільки вона разом вчиться та емоційно переживає важливі події спільної історії. Це сприяє її всебічному розвитку, як спільноти, та більш чіткому розумінню важливості історичних подій.

Висновки до II розділу

Конструктивно просторове рішення музейного простору визначається тим, як об'єкти та елементи організовані та взаємодіють один з одним у музейному середовищі. Воно включає в себе ряд понять та елементів, які спрямовані на створення ефективного та привабливого середовища для відвідувачів, сучасного експозиційного дизайну.

В організації музейного простору та важливою складовою процесу експозиційної презентації є освітлення. В музеях застосовують як природне, так і штучне освітлення. Природне освітлення сприяє злиттю зовнішнього оточення з інтер'єром, створюючи візуально з'єднаний простір. У той же час, використання штучного освітлення дозволяє підкреслити окремі елементи, освітлити потрібні ділянки та створити різноманітні світлові ефекти.

Один з ключових аспектів композиції простору є колір. Вибір кольорової палітри у музеях вимагає обдуманості й має спрямовуватися на підкреслення експозиції та збереження атмосфери, становити єдину концепцію всього внутрішнього простору.

Питання естетики відіграє важливу роль у створенні простору музеїв війни. Естетика в музейному контексті визначається як наука про враження та відчуття, пов'язані зі сприйняттям та оцінкою мистецтва та краси в музейному просторі. Це область, що вивчає, як музейний простір впливає на емоційний та інтелектуальний досвід відвідувачів. Естетика в музеях розглядається як засіб досягнення мети в передачі історії та культурної спадщини через визначені візуальні та сенсорні засоби.

Психологічний аспект в музеях війни включає в себе розгляд психічних та емоційних впливів, які виникають у відвідувачів під час їхнього візиту. Для зниження психологічного навантаження при формуванні музейного простору використовуються необхідні психологічні заходи.

РОЗДІЛ III.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МУЗЕЙНІЙ СПРАВІ

3.1. Інноваційні підходи в музейних практиках

У сучасній практиці музейної справи широко використовують поняття "інновації", що відображає структурні зміни та переосмислення ролі музеїв у суспільстві, культурному середовищі та національних взаємозв'язках. Зокрема, музейні інновації охоплюють впровадження мультимедійних технологій для покращення інформативності та привабливості експозиційного простору, а також застосування комп'ютерного програмування для кращого управління та використання музейних колекцій.

Поняття музейних «інновацій» у широкому розумінні становлять докорінне переосмислення традиційних музейних практик, місця та ролі музеїв у суспільстві та культурі, що сприяє подальшій еволюції музею як особливого історично-культурного феномену, дає йому змогу належно відповідати на виклики сучасності й залишатися актуальним насамперед для відвідувача, місцевої громади [32].

Інновації в культурній сфері впроваджуються через створення та реалізацію різноманітних культурних проєктів. Вже з початку 1980-х років Міжнародна Рада Музеїв (ICOM) вказувала на необхідність використання інформаційних технологій у музейній сфері. У стратегії Європейського Союзу на 1994-1998 роки одним з пріоритетів було "створення умов для розвитку ринку послуг, програм та телекомунікацій, що забезпечують доступ до європейської культурної спадщини".

Переосмислення ролі музею у суспільстві призвело до нової музейної ідеології, яка розглядає музей як соціокультурний інститут, здатний активно трансформувати суспільство. Це призвело до суттєвих змін у традиційному уявленні про музей та його призначення. Музеї тепер розглядаються не лише як зберігальні місця цінних артефактів або наукові центри, але головним чином як

інструмент соціальних та культурних змін, який спрямований на обслуговування спільноти. Такий підхід дозволяє відвідувачам не просто отримувати абстрактні знання чи естетичні враження, але й почувати себе причетними до історії та самобутністю власного суспільства.

«Нова музеологія – набагато більше, аніж рух, покликаний сприяти постійним пошукам нового у музейній справі. Вона мобілізує прихильників радикального перегляду цілей музеології та виступає за глибокі зміни психології та поглядів музейних працівників» – писав у 1985 р. президент Асоціації екомuzeїв Квебеку П'єр Мейран.

В останній час спостерігається формування єдиної музейної спільноти, зокрема створення музейних структур з інтегративними функціями. Наприклад, Міжнародна Рада Музеїв (ICOM) об'єднує ідеологію, практичну роботу музеїв різних країн. Подібні структури діють на рівні національних та навіть регіональних об'єднань, враховуючи створення як формальних, так і неформальних організацій та асоціацій з метою зміцнення партнерських відносин та активізації обміну музейною інформацією.

В останні роки розроблені програми, що спрямовані на розвиток музейної сфери. Одна з таких - Програма ЮНЕСКО/ICOM "Управління музеєм – XXI сторіччя", яка активно впроваджується через спільний проект ЮНЕСКО та Міждержавного фонду гуманітарного співробітництва країн СНД. Ця програма орієнтована на фахівців у музейній галузі країн Співдружності Незалежних Держав СНД.

У цьому контексті варто відзначити Регіональний тренінг ЮНЕСКО/ICOM, що відбувся у 2011 році в Києві. Це була перша експертна зустріч, спрямована на обговорення ролі музеїв у освіті. Під час цієї зустрічі розглядалися питання про значення музеїв у сучасній культурі з погляду освіти, про новаторські методи взаємодії з відвідувачами, які сприяють творчій участі у поглибленні знань та міжкультурному діалозі, про проблеми, пов'язані з актуалізацією музейних знань та колекцій для відвідувачів різних вікових та соціальних груп.

Також важливими є два значущі проекти, що реалізовувались у період з 1996 до 2002 року за підтримки Європейської комісії та програми ACTS "Advanced Communications Technologies and Services". Це проєкт - «Мультимедійний доступ до європейської культурної спадщини» у 1996 – 1998 роках та «Мультимедіа для освіти і зайнятості через інтеграцію культурних ініціатив» (проєкт MEDICI) у 1998 – 2002 роках.

В цих проєктах Європейська комісія визначила свої підходи до мультимедійних засобів, які розділяються на дві основні категорії: основні та спеціалізовані. Основні мультимедійні засоби включають комп'ютер, мультимедійний монітор та різноманітні маніпулятори. Основні засоби мультимедіа включають різноманітні навчальні комп'ютерні програми: електронні підручники, програми для тестування та оцінки знань, тренажери для навичок, ігрові програми. До спеціалізованих засобів належать приводи CD-ROM, TV-тюнери, графічні акселератори, звукові плати та акустичні системи.

Основні напрями використання мультимедійних засобів включають створення авторських продуктів науковими співробітниками музею, співпрацю з іншими навчальними закладами для поглиблення знань аудиторії, впровадження мультимедіа в науково-освітню діяльність музею та співпрацю з міжнародними виробниками мультимедійних продуктів.

Українські музеї можуть користуватися сучасним міжнародним досвідом у впровадженні мультимедійних технологій у своє середовище. Міжнародна Рада музеїв (ICOM) створила спеціальну групу з мультимедіа, яка активно розробляє методологію застосування цих засобів музеями.

В Україні вже існує приклад сучасних музеїв, що використовують мультимедійні засоби у своїй діяльності. Наприклад, художньо-меморіальний музей імені І. Труша проводить віртуальні екскурсії за тематичним циклом "Слідами Івана Труша", спрямовані на ознайомлення дітей з мальовничими місцями України, Італії та країнами Близького Сходу, в яких був художник. В

рамках цих заходів використовуються твори митця, мультимедійні покази та інтерактивні ігри для залучення дітей.

Також, Дніпропетровський національний історичний музей імені Д.І. Яворницького використовує мультимедійні засоби для освітньої діяльності, представляючи освітню музейну програму, яка дозволяє юним відвідувачам підвищити рівень загальної культури та аналізувати динаміку накопичення знань.

Меморіальний комплекс Національного музею історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років використовує новітні інформаційні технології та інтернет для розвитку різних форм комунікації з відвідувачами. Науковці музею створюють тематичні мультимедійні проекти, віртуальні екскурсії та виставки, а також презентації на компакт-дисках.

Крім цього, українські музейні працівники впроваджують музестерапію та методики, такі як арт-терапія, ігрова терапія, аудіо-терапія та казко-терапія, для психічного розвитку дітей та їх адаптації до навколишнього середовища.

У різних музеях поєднання інновацій та інтерактивності спрямоване на те, щоб зробити навчання в музеї більш цікавим. Наприклад, у Віденському природничому музеї створено інтерактивні моделі, що відтворюють еволюцію коней, демонструють виверження вулкану та візуалізують температурні поля.

Музейний маркетинг ставить перед собою завдання привернення відвідувачів музею, спираючись на інноваційні стратегії, такі як PR, створення позитивного іміджу, розвиток партнерських відносин, а також використання інтерактивних методик.

Прикладом вдалих інтерактивних маркетингових стратегій та використання потенціалу мультимедійних технологій є співпраця Британського музею з корпорацією Samsung, що призвело до створення Цифрового пізнавального центру. Цей центр дозволяє дітям ознайомитися з колекцією музею та історією творів мистецтва за допомогою інноваційних технологій.

Інтерактивні музеї використовують технічні можливості, такі як відео-шоу та віртуальна реальність, для спілкування з публікою. Але інтерактивність може

мати різні форми, включаючи діалоги з відвідувачами, майстер-класи, вікторини та концерти, і не обов'язково потребує застосування новітніх технологій.

Також варто відзначити, що веб-сайти музеїв стають все більш інтерактивними, пропонуючи користувачам можливість спілкуватися з музеєм через анімації, відео- та аудіо-програми, ігрові додатки та онлайн-торгівлю квитками та іншими продуктами.

У сучасних музеях широко використовують передові технології, такі як голографія, що створює тривимірні зображення експонатів за допомогою лазерного випромінювання на фотопластину. Це дозволяє відвідувачам переглядати тривимірні зображення експонатів із інших колекцій музеїв та брати участь у створенні голографічних виставок.

Застосування 3D-технологій та інтерактивних проєкцій у музейній сфері дозволяє відтворювати об'єкти, які були пошкоджені чи знищені, надаючи відвідувачам можливість бачити реконструкції архітектурних споруд та історичних пам'яток.

Прикладом інновацій є програма «Електронний гід» у Дніпрі, де голограма дівчини розповідає відвідувачам загальні відомості про експозицію музею. Музейними працівниками вивчається реакція відвідувачів на такий новаторський підхід та планується розширення цієї ініціативи на всі зали, щоб залучити більше уваги та цікавості до експозицій.

Українські музеї тільки починають використовувати віртуальні екскурсії на своїх веб-сайтах, що дозволяє відвідувачам бачити всі скарби музею, навіть ті, що не представлені на виставках через обмеженість місця. Створення віртуальних культурних пам'яток та історичних реконструкцій, а також відтворення втрачених об'єктів дає змогу зберігати та передавати культурну спадщину майбутнім поколінням.

В світі проводиться велика робота над створенням віртуальної культурної спадщини для систем віртуальної реальності. Такі проєкти, як Віртуальний Рим

або Віртуальний Карфаген, демонструють історичні об'єкти через системи віртуальної реальності, що дозволяє перенестися на тисячі років у минуле.

Також у сучасних музеях поширені інтерактивні та анімаційні програми, які активно залучають відвідувачів. Повна інтерактивність спостерігається в спеціально спроектованих інтерактивних музеях, а використання анімації допомагає подолати традиційні бар'єри між відвідувачами та музеєм.

В музеях анімація набуває різних форм: впровадження анімаційних елементів у стандартні екскурсії по залам музею, використання анімаційних технологій для відкриття виставкових проєктів, проведення спектаклів, які відображають тематику музею тощо.

У музейній практиці використовується також театралізація, коли використовуються театральні прийоми для взаємодії з відвідувачами на основі музейних зібрань, залучаються працівники музею як актори. Музейна театралізація сприяє розширенню історичного та культурного простору експозиції через взаємодію акторів, музейних предметів та відвідувачів, актуалізації нематеріальної культурної спадщини, поєднанню можливостей сучасних методів впливу на глядачів, включаючи візуальне мистецтво, інсталяції та інше.

Музейна галузь, зберігаючи артефакти минулого, спрямована на майбутнє, і світові музеї включають найактуальніші інновації до своєї роботи. Українські музеї також не залишаються осторонь цих тенденцій. Наприклад, у 2018 році програмою «ProMuseum» реалізовано проєкт «Школа музейних компетенцій», спільно із Гете-Інститутом та Українським інститутом національної пам'яті.

Проєкт включав навчальні та практичні заходи для музейних працівників з різних областей України.

Херсонський обласний художній музей імені Олексія Шовкуненка запропонував проєкт «Мистецтво: бачити та розуміти», який ставив за мету спонукати відвідувачів свідомо сприймати твори мистецтва та розробив три тематичні маршрути для різних аудиторій.

Дніпропетровський художній музей представив проєкт «Дотик до мистецтва», спрямований на забезпечення доступу до художньої колекції для людей з вадами зору, вивчивши досвід інших музеїв та налагодивши співпрацю з виробниками обладнання та методичними матеріалами для цільової аудиторії.

У Національному музеї історії України відбувся старт першої Школи музейних лідерів в рамках освітньо-студійного проєкту, що отримав грантову підтримку від Українського культурного фонду. Цей проєкт спрямований на формування нового покоління музейних лідерів, створення креативних фахівців у сфері культурно-освітнього простору, а також на підготовку кваліфікованих журналістів, що пишуть про культуру і музейну справу.

Цей проєкт є дуже перспективним, оскільки музейна справа стоїть перед важливим завданням осучаснення, трансформації музейних просторів в просвітницькі, науково-культурні, інформаційні центри.

Отже, сучасні музеї повинні орієнтуватися на глядача, забезпечувати комфорт під час його перебування, формувати новітнє музейне мислення, а сучасні музейні технології, що використовують нові медіа та соціальні мережі розширюють можливості сучасної комунікації в музеях.

3.2 Мистецька програма віртуальної реальності Vermillion

Актуальність цього дослідження обумовлена сучасними тенденціями в діяльності музейних закладів, які впливають з потреб суспільства, впровадженням цифрових технологій, технологій віртуальної реальності (VR). VR сприяє залученню різноманітної аудиторії відвідувачів, робить музейний простір більш доступним і інклюзивним, дозволяючи відвідувачам відчувати себе долученими до світу віртуальної реальності і стати активними його учасниками.

Застосування технології віртуальної реальності в музеях відкриває двері для інновацій. Наукову цінність такого підходу підсилює ідея імерсивності, термін, що стає все більш актуальним у сучасному світі. Імерсивний досвід може бути використаний як частина нових творчих можливостей для взаємодії з

образотворчим мистецтвом музейного простору та реалізований за допомогою програми Vermillion.

Програма Vermillion націлена на перенесення техніки олійного живопису у віртуальну реальність з реалістичною механікою малювання. У цій програмі є кілька ключових особливостей, що роблять її цікавою та позиціонують як реалістичний симулятор олійного живопису для VR.

По-перше, вона має традиційне аналогове змішування кольорів, що дозволяє користувачам брати різні пігменти та змішувати їх на своїй палітрі для досягнення ідеального відтінку. Ще однією важливою особливістю є здатність Vermillion імітувати ефект розмивання фарби «мокре по мокрому», що дозволяє перемішувати та розмивати кольори, писати на полотні, як у реальному житті.

Процес створення картини в програмі нескладний, його легко можуть опанувати як початківці, так і професіонали. Користувачі можуть змішувати колір на палітрі та використовувати різні види пензлів для того, щоб розпочати роботу над своїм твором.

У вбудованому браузері існує можливість переглядати посилання на художні твори музеїв, проектувати сторінку на полотно та надавати власну інтерпретацію кольорів картини, виходячи зі своїх власних вражень. Під час процесу створюється палітра особистих емоцій і вражень, які виникають під впливом візуального змісту музейного простору.

По завершенні роботи "глядач-митець" має можливість експортувати свою роботу як зображення та ділитися своїм творчим баченням та емоційним досвідом з іншими.

Використання цієї інновації може виступати не лише як художня техніка, але й як складова терапевтичного процесу. Це м'який та комфортний метод творчості, який не має встановлених меж. Будь-хто може створити свій творчий продукт. Головна мета - це самовираження в процесі, а не обов'язково створення завершеного музейного експонату, наголос на особистому прояві під час творчого процесу і здатність знаходити варіанти вирішення завдань.

Під час творення людина зосереджується на процесі більше, ніж на кінцевому результаті, на власних думках, емоціях, подоланні внутрішніх бар'єрів: відсутності ініціативи, невпевненості в собі, внутрішніх конфліктів, тривоги тощо.

Застосування віртуальної реальності сприяє більш глибокій взаємодії між художником і глядачем, дозволяючи глибше зануритися в твір мистецтва і відчувати його на фізичному, емоційному та смисловому рівнях.

Використання VR може розширити доступність, інтерактивність та емоційність мистецтва для відвідувачів, сприяючи розвитку мистецької сфери та відкриваючи нові креативні можливості.

Висновки до III розділу

Музеї втілюють у собі багатство історичної та культурної спадщини. Щоб привернути увагу відвідувачів та стати більш відкритими для них, музеї мають звертатися до міждисциплінарних підходів та застосовувати сучасні методи комунікації та форми роботи з населенням в своїй культурно-просвітницькій діяльності. Отже, інноваційний аспект нової музеології полягає у підкресленні соціальної місії музеїв над їхніми традиційними функціями.

До поняття "інновації" у музеї відноситься використання інтернет-ресурсів, аудіовізуальних та мультимедійних засобів для експозиційної роботи музею. Цифрові технології в музеях використовуються в двох взаємопов'язаних аспектах: як технічна апаратура та як експонати і музейні предмети. У першому випадку інновація технічної апаратури відіграє роль у розкритті сценарію експозиції, а цифрове обладнання, таке як цифрові етикетки, інформаційні кіоски та звукові ефекти, виконує допоміжну функцію. У другому випадку цифрове обладнання або твір стає центральним елементом. У такому контексті мультимедіа в музеї стають незалежними об'єктами мистецтва. Створені спеціально аудіо-, відео- та мультимедійні програми, за допомогою яких можна зануритися в "іншу" реальність, набувають великої значущості для відвідувачів поряд із традиційними експонатами музею.

Розвиток комп'ютерної графіки та віртуальної реальності надає музеям можливість створювати емоційний зв'язок із відвідувачами, збільшуючи їхній інтерес та занурюючи у експозицію. Висока інтерактивність експонатів із використанням цих технологій викликає емоції та глибокий інтерес, що сприяє більш вражаючому відвідуванню музею.

Останнім часом українські музеї впроваджують в свою роботу передові мультимедійні технології, спрямовані на ефективну та вражаючу передачу інформації. Сучасна модернізація музейної справи в Україні та збільшення інтересу до музеїв можливі завдяки розвитку традиційних методів взаємодії з відвідувачами та застосуванню новітніх інформаційних технологій на основі наукових досліджень та міжнародного досвіду.

Використання інноваційних технологій та комунікаційних стратегій у музейному просторі дозволяє вивести музейну справу України на новий рівень розвитку, відкриваючи нові можливості для зв'язку та спілкування з відвідувачами.

Сьогодні музей - це простір для творчості та експериментів, що вимагає реалізації сміливих дизайнерських проєктів та ідей, що можливі завдяки інноваційним можливостям ексклюзивного мультимедійного обладнання.

РОЗДІЛ IV. МУЗЕЙНИЙ ПРОСТІР

4.1 Загальні положення

Художній музей війни розташований на першому поверсі музею історії Києва, який знаходиться в місті Києві, в Шевченківському районі, біля станції метро Театральна, на вулиці Богдана Хмельницького, 7. (Рис 4.1). Ця вулиця – одна з найбільш цікавих центральних вулиць столиці і простягається вгору від Хрещатика до вулиці Олеся Гончара.

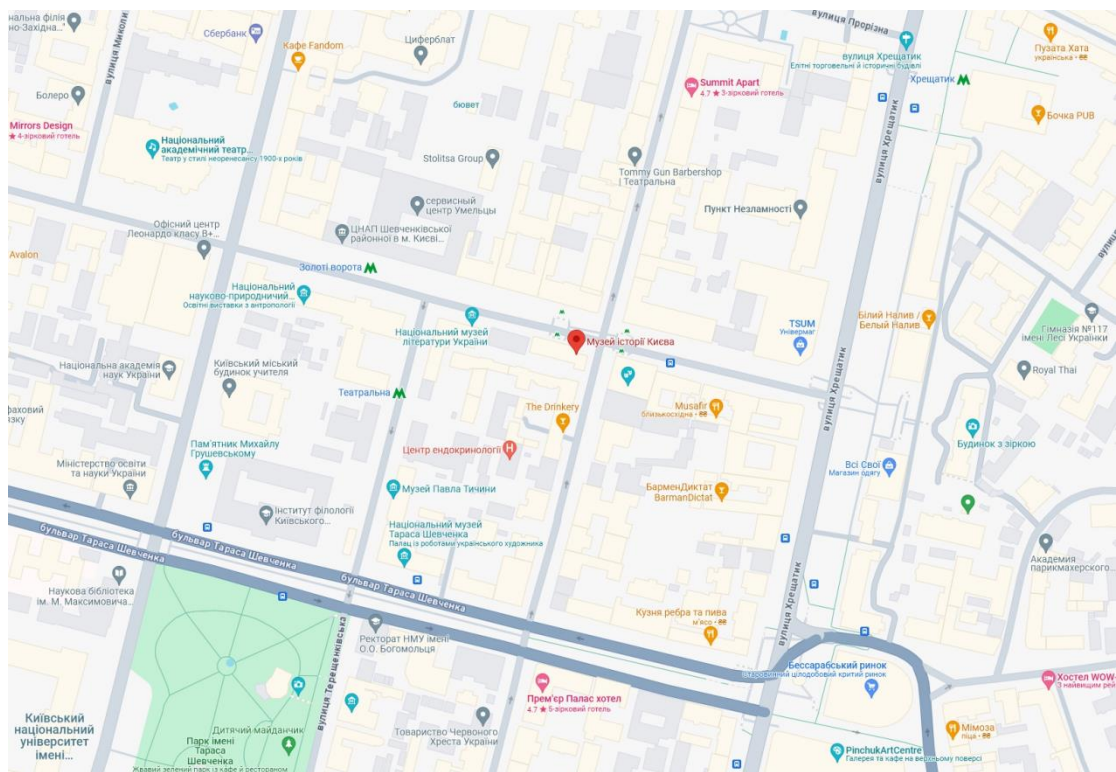

Рис 4.1 Місце знаходження на карті

Завдяки своєму розташуванню в самому центрі Києва, вулиця ставала свідком багатьох історичних подій. Виникла вона в 1830-і роки та носила назву Кадетська, а в 1869 році її назвали Фундуклеївською на честь одного з Київських губернаторів – Івана Фундукля. Активно забудовували вулицю в кінці 19 і початку 20 століття.

Нині вулиця Богдана Хмельницького – одна з основних центральних, завдяки привабливій та цікавій забудові привертає увагу киян та гостей міста.

Обраний об'єкт – це стильна сучасна будівля, що відповідає міжнародним вимогам для музейних споруд, загальна зовнішня площа якої складає 860 м² (Рис 4.3).

Рис 4.2 Екстер'єр музею

На першому поверсі розташоване приміщення під художній музей війни, загальною площею 235 м². Площа експозиційної зони складає 147 м², площа мистецької зони VR – 29 м², площа зони відпочинку – 43 м². Висота стелі – 3,30 м (Рис 4.4).

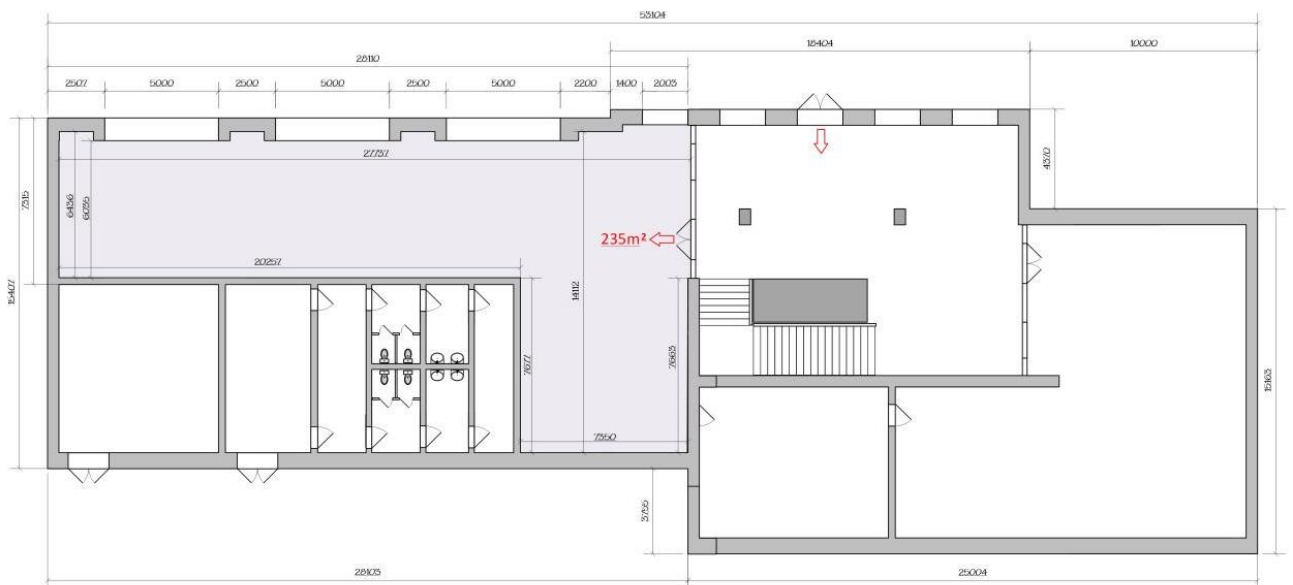

Рис 4.3 План першого поверху

4.2 Опис концепту проєкту

Формування музейного простору розроблялося на основі цілісної художньої концепції, рішення єдиної колірної гами та на основі використання певної серії оздоблювальних матеріалів. При розробленні естетико-психологічної концепції брав до уваги наступне: музейний простір - це місце тривалого перебування відвідувачів, місце творчої взаємодії з мистецтвом. Воно має бути комфортним, не розосереджувати, не напружати, мати доцільне, гармонійне зонування. Завданням було також підкреслити зони простору музею виразністю, дієвістю за призначенням, зазначаючи структуру та функцію закладу. А також намагатися обходити в дизайні такі елементи, що спотворюють сприйняття простору, дезорієнтують, підміняють реальність. Звертав увагу на цікаві поєднання кольорів, форм, матеріалів, текстур, що надихають та створюють емоційний простір для споглядання та осмислення творів мистецтва.

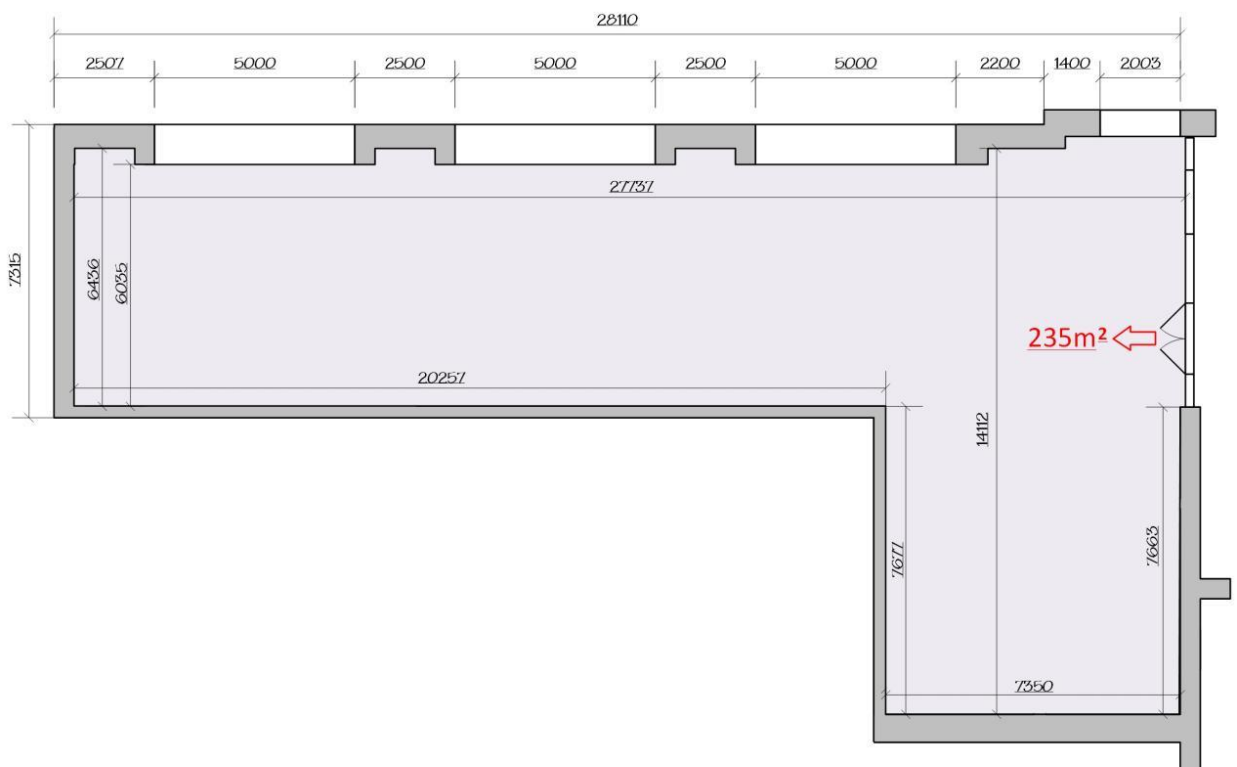

Рис 4.4 План приміщення

Колірне рішення

Особливий вплив на зорове сприйняття та відчуття простору приміщення відіграє колір. При розробці колористики простору було враховано, як той чи інший колір впливає на людину, на її настрій та працездатність. А також звернена увагу на наявну кількість сонячного світла в приміщенні. Для оформлення стін була використана нейтральна колірна гама, яка не стомлює, не є агресивною, а навпаки сприяє відчуттю спокою, додає легкості і свіжості. Вона допомагає відвідувачу зосередити свою увагу на експонатах та створює приємний та збалансований візуальний простір.

Оформлення стін

Оформлення стін музею вимагає до себе особливої уваги і підходу. Для виконання оздоблювальних робіт був обраний матеріал - акрілова водоемульсійна фарба. Позитивних сторін у водоемульсійної фарби досить багато. До основних переваг відносяться абсолютна екологічність сумішей, оскільки в них відсутні розчинники та інші токсичні компоненти. Акрілова водна фарба не має запаху, відрізняється швидким висиханням, досить легко наноситься і володіє чудовими декоративними характеристиками. Універсальність складу дозволяє застосовувати її для внутрішнього використання, легко миється, не завдаючи шкоди зовнішньому вигляду. Фарба створює спокійний, завершений зовнішній вигляд поверхні, надає лаконічний та естетичний вигляд приміщенню.

Підлогове покриття

Для підлоги в приміщенні музею було обрано покриття з плит керамограніту.

Однією з величезних переваг керамограніта є те, як матеріал виглядає. Він зроблений з високоякісних компонентів і являє собою майже розкішний продукт.

Також найбільшою перевагою цього матеріалу є його довговічність. Керамограніт виготовлений з високоочищеної глини, яка

обпечена при високих температурах і призначена для того, щоб витримувати великі навантаження. Була врахована висока стійкість до зношування і довговічність матеріалу.

Керамограніт чудово виглядає, він міцний і простий у догляді. Цей матеріал не вимагає спеціального ущільнення для захисту від води, як деякі інші плитки. Він більш щільний, більш однорідний і набагато менш пористий, ніж інші види плитки. Керамогранітні підлоги прості в догляді. Ось чому перевага при виборі матеріалу для підлоги була надана керамогранітним плитам.

Розмір плит в приміщенні 60 x 60 см, дизайн під мрамур.

Покриття підлоги обрано поліроване, тому що шершаві матові покриття сильніше вбирають бруд та важче вичищаються.

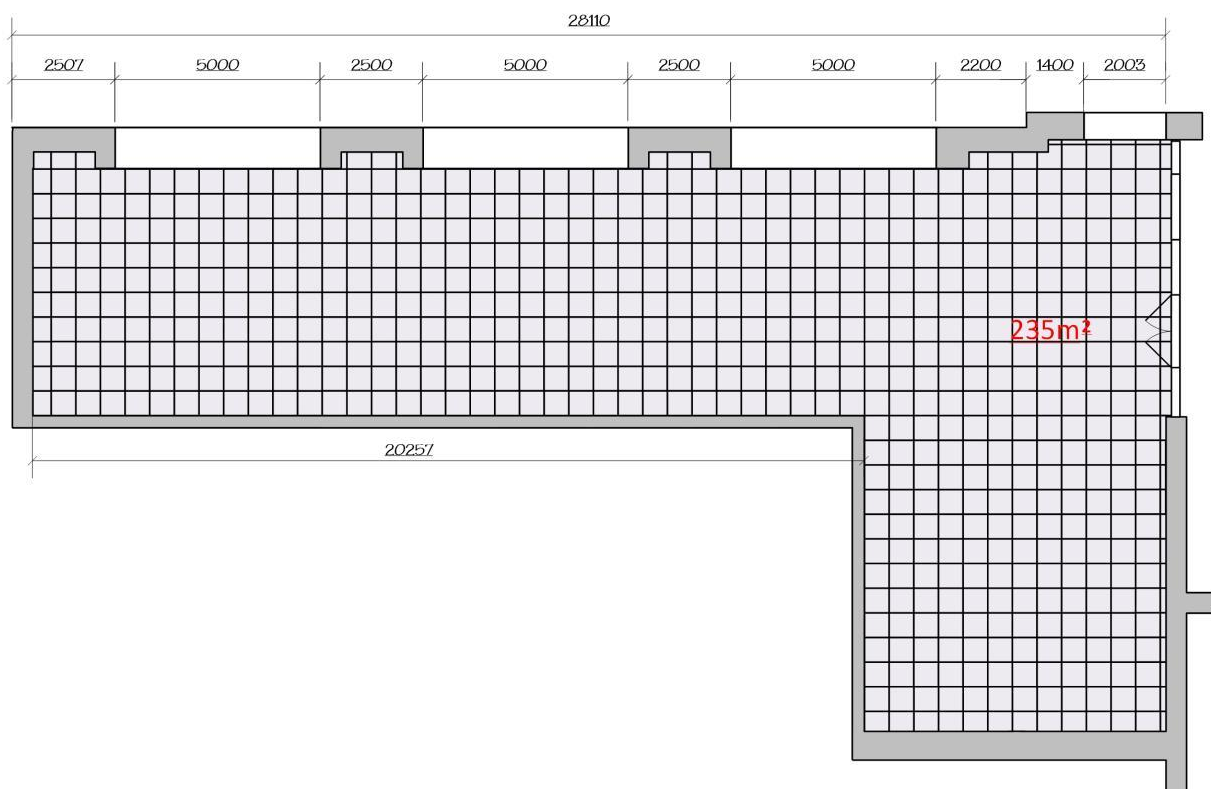

Рис 4.5 План підлоги

Стеля приміщення

Для оздоблення приміщення була використана панельна стеля. Панельні стелі мають цілу низку переваг. Серед них універсальність конструкції, простота та

висока швидкість монтажу, можливість прихованої прокладки комунікацій, довговічність і простота ремонту.

Панельна стеля - це підвісна конструкція, яка фіксується на несучій основі і виконує в основному декоративну функцію. Влаштована така стеля досить просто. Основу системи складає каркас з металевих профілів. Елементи каркасу закріплюються на стінах по периметру, а між ними прокладаються горизонтальні профілі, що формують порожнисту систему. Каркас кріпиться до стельового перекриття за допомогою підвісів. На каркасі монтується сама стеля з панелей.

Панельна стеля в музейному просторі - виріб з мінерального волокна. Фактура лицьової поверхні - гладка, пофарбована в білий колір. Розмір панелей 60 x 60 см. Така стеля має хорошу звукоізоляцію та зроблена з екологічно чистих матеріалів.

Експозиціне обладнання

У сучасних експозиціях використовуються різноманітні художні прийоми, причому особливе значення приділяється спеціальному обладнанню, яке демонструє експонати. Головною ідеєю при створенні дизайну було бажання надати музейному простору легкості, прозорості, оригінальності з метою залучення великої кількості відвідувачів. Тому було прийняте рішення обрати скляні стенди, як один із найпривабливіших варіантів оформлення експозиції. Виготовлення таких стендів проводиться на професійному обладнанні та за допомогою сучасних технологій.

Матеріал, з якого вони виготовлені - це загартоване скло, яке ще називають безпечним склом. Скляні стенди міцні, надійні та естетично виглядають. Відвідувач має можливість переглядати твори мистецтва, не відволікаючись на виставкове обладнання. Догляд за такими стендами не складає ніяких труднощів. Скло, що використовується в конструкціях, легко очищається засобами для миття вікон, або просто вологою м'якою ганчіркою. Скляні стенди стійкі до стирання та подряпин.

В музейному просторі скляні стенди використано з метою візуального збільшення простору.

На центральних частинах стендів розміщені освітлювальні прилади для підсвічування картин, а саме LED лампи, які кріпляться на клейку двосторонню стрічку. Вони споживають мінімальну кількість електроенергії, залучають тривалим терміном служби, мають чудову світловіддачу, найбільш екологічні та не вимагають спеціальної утилізації.

Висота стендів 3.3 м., товщина 1 см. Каркас для стендів виготовлен з анадованого алюмінієвого профілю і монтується до стелі та підлоги за допомогою спеціальних елементів кріплення - дюбелів.

Візуальну композиції музейного простору доповнюють скульптури, які розташовані по периметру приміщення, створюючи особливу емоційну атмосферу.

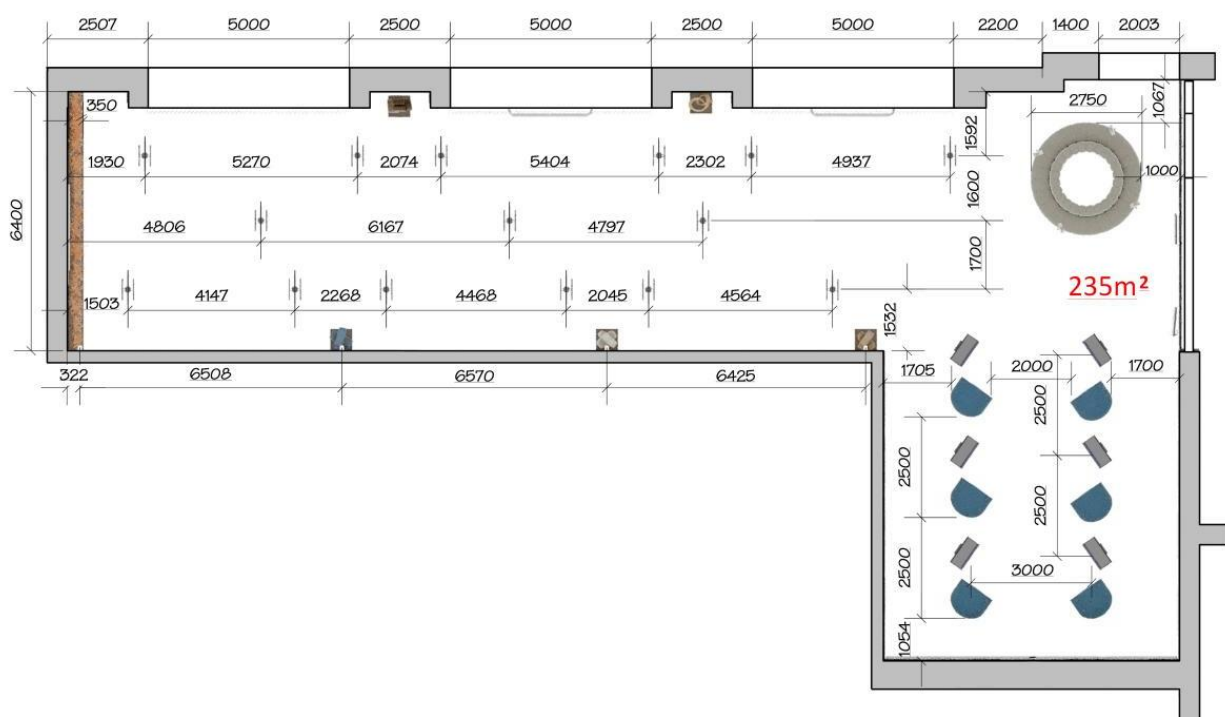

Рис 4.6 План експозиційного наповнення

Освітлення музейного простору

Пам'ятаючи про те, що освітлення є невід'ємною частиною процесу експозиційної презентації музею та забезпечує найкращі умови для огляду

творів мистецтва, цьому питанню було приділено багато уваги. Природне денне освітлення є найкращим джерелом світла. Але для створення комфортної атмосфери в музеї, для більшого зосередження на експонатах було вирішено затемнити приміщення за допомогою вертикальних тканинних жалюзів світлого кольору. Вони виконують також сонцезахисну та декоративну функції, надають інтер'єру сучасного та елегантного вигляду. Ці жалюзі не вигоряють на сонці, прості в застосуванні і покриті спеціальними розчинами, які відштовхують пил та вологу.

Світло формує атмосферу музейного простору, впливає на фізичне сприйняття художніх творів. Обрана система верхнього освітлення - це трекові світильники чорного кольору, які прикріплені до рейкової системи. Рейкова система розташована лінійно. Світильники мають достатньо просту циліндричну форму. Вони елегантно виглядають та ідеально підходять до інтер'єру, який витриманий у класичних тонах. Даний вид освітлення є сучасним та функціональним рішенням. Збільшивши чи зменшивши кількість увімкнених ламп, можна легко створити атмосферу більш затишну, або надати атмосфері більшої енергійності. Тобто досягнути потрібного ефекту та насолодитися потрібною кількістю світла.

Джерелом додаткового освітлення виступають вбудовані світлодіодні стельові світильники, які є економічними, довговічними та забезпечують максимально потрібну ступінь освітлення. Такі стельові світильники споживають майже на 90% менше електричної енергії. Світлодіодні панелі вмонтовані в підвісну стелю та розташовані між рейковою системою лінійно.

Щодо освітлення в зоні VR живопису - використана така сама рейкова система зі світильниками та стельові світлодіодні панелі, як і в центральній експозиційній залі. Художні твори, що розташовані в нішових зонах додатково освітлюються LED лампами, а картини, що демонструються на стінах додатково підсвічуються розсіяним світлом, яке направлене з модулів трекового світильника.

матеріалів, текстур, що надихають та створюють емоційний простір для споглядання та осмислення творів мистецтва.

РОЗДІЛ V: ХУДОЖНЯ РОБОТА В МАТЕРІАЛІ. КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ

5.1 Збір, вивчення та аналіз аналогів

Сьогодні Україна переживає надзвичайно важливий період у своїй історії, пов'язаний із вторгненням росії на територію України. Суспільство реагує на болючі виклики сьогодення і трансформується у нові форми взаємодії. Яскравим виразом таких трансформацій, які зараз відбуваються, є візуальне, а саме образотворче мистецтво. Творчість художників набула в цей час особливої мови, стала могутнім засобом впливу на осмислення дійсності та створення образу сучасної України в світі, привертання уваги міжнародної спільноти, підтримки боротьби за мир та справедливість. Військова тематика художніх творів стала більш політизованою та актуальною. Це має відображення в різних жанрах образотворчого мистецтва таких, як натюрморт, пейзаж, сюжетні картини та інші.

Художники використовують своє мистецтво як засіб висловлення своїх думок, емоцій, ставлення до війни. Наприклад, художниця Марта Пітчук своєю серією картин хоче показати, що наша традиційна спадщина може бути вічно живою, розширюючи її межі, адаптуючись до сучасного світу і в цей складний час ми повинні зберегти її коріння і глибину. Інші художники створюють роботи, що відображають страждання населення, яке потерпає від війни. Наприклад, Марія Лонюк створила серію робіт на яких зображені українці, що постраждали від війни.

Випробування, які випали на долю нашої країни, стали центральною темою в усьому світі. Війна в Україні згуртувала всю мистецьку спільноту та викликала сильну емоційну реакцію. Долучитись до мистецького фронту та передати своє враження та емоційний відгук до подій, що відбуваються стало поштовхом для обрання теми даної художньої роботи.

А роботи українських художників авангардистів таких як: О. Богомазов, О. Екстер, К. Малевич, А. Петрицький, Д. Бурлюк, надихнули на обрання стилю

виконання роботи. Український авангард - течія в українському модерному мистецтві - сформована в процесі синтезу європейського модернізму з традиціями народного мистецтва. Мистецтво авангардизму руйнує традиційні засади художньої творчості, є більш емоційним психологічним та величним. Було цікаво здійснити творчий пошук в цьому напрямку та відтворити задум картини на військову тематику в цьому стилі.

5.2 Обґрунтування вибору теми та матеріалу для реалізації художнього твору.

Кожен українець відчуває на собі тяжкі події цієї війни та несе відповідальність за майбутнє нашої країни. Виклики, які постають перед нами, вимагають величезної сили, мужності та рішучості. Це не лише територіальна війна, а війна за свободу, за право бути українцем, за незалежність нашої Держави України.

Кожен українець повинен розуміти, що зараз не час сидіти склавши руки. Хтось бере у руки зброю, хтось волонтерить, хтось пише вірші, передаючи біль та горе, які несе війна, а художники за допомогою мистецької мови закарбовують в пам'яті ці події, надаючи їм певної емоційної виразності.

Підняти дух українців та віру в перемогу, у світле майбутнє - головна ідея художньої роботи «Новий світанок».

Перед реалізацією художнього твору було проведено довготривале дослідження як літературних джерел, так і натурального матеріалу. Був обраний міський пейзаж у військових реаліях, як основна тематика твору та обрана техніка виконання - олійний живопис.

Олійний живопис є одним з найстаріших технічних методів живопису і має багатовікову історію. Він розвивався протягом багатьох століть, ще з часів стародавнього Єгипту і до сучасності. Це мистецтво створення картин з використанням олійних фарб на полотні. Основні переваги роботи з олійними фарбами - висока якість зображення з багатими кольорами та глибокими тонами. Фарби мають довговічність, що дозволяє зберігати твори мистецтва без

втрати кольорів та форм. Вони дають можливість створювати різноманітні текстури, легко змішуються, дозволяють створювати безліч відтінків та тонів. Техніка олійного живопису дає широкі можливості для творчості та створення виразних образів художнього задуму.

Разом з керівником були проведені пошуки головного мотиву, який закладений в основі роботи. Було вирішено відмовитись від реалістичного зображення задуму твору, віддати перевагу пошуку нових засобів вираження форми, структури, змісту твору, індивідуальному самовираженню та зупинитись на жанрі авангардизму. Під час обговорень з керівником декоративної частини роботи, була обрана техніка виконання - оверлеппінгю, тобто часткове співпадання або накладання однієї форми на іншу.

Існує два випадки оверлеппінгу: один об'єкт знаходиться перед іншим і контур переднього зображується повністю, а ті, що знаходяться на дальньому плані частково перекриті і контур переривається; один об'єкт знаходиться попереду іншого, але контури обох предметів зображуються повністю, оскільки один і той же простір належить одразу двом об'єктам.

Далі проводилися пошуки композиційних та кольорових рішень для кожного з варіантів, щоб остаточно визначитися з мотивом.

Було опрацьовано питання контрасту, який надає композиції виражальної можливості та виділяє головні елементи, розширюючи динамічний діапазон. Була проведена робота над пошуком стилізації об'єктів в композиції, декоративною формою, характером фактур.

5.3 Хід роботи

Першим кроком в створенні міського пейзажу були начерки та замальовки. В роботі над начерками визначалися основні форми об'єктів і їх контури, розглядалися різні варіанти розташування об'єктів на площині, змінюючи їх позицію та розмір, для того щоб знайти найбільш привабливу композицію. Зверталася увага на пропорції об'єктів у роботі, для гармонійного співвідношення між різними елементами.

Композиція побудована по принципу золотого перетину. Золотий перетин, також відомий як золоте число, золота пропорція - це система пропорціонування, заснована на ірраціональних числових співвідношеннях.

В роботі над пейзажем були зроблені спроби знайти гармонічні співвідношення мас с найбільш малими. Також враховувалася передача настрою та емоцій за допомогою тонального рішення, щоб створити відповідну атмосферу.

Наступним кроком був пошук колористичного рішення.

Колорит - це система сполучення кольорів, їх гармонійне поєднання в художньому творі, характерна особливість твору живопису. Колорит один із найважливіших засобів емоційної виразності, істотний компонент художнього образу твору.

Визначити колорит допомогли живописні начерки. Цей етап є дуже важливим, оскільки за допомогою кольору можливо передати певний колорит, настрої, створити відповідну атмосферу та підкреслити важливі елементи роботи.

Написана картина є результатом пошуків та дослідження кольору і його психологічним та терапевтичним впливом у двох напрямках: як суб'єкт, тобто автор, впливає на об'єкт і чому використовує певні кольори, так і як мистецтво, як об'єкт через колористику впливає на суб'єкта – глядача, автора. В художній роботі особливого символізму набувають кольори, зроблений акцент на загостренні контрастів. Центральним фокусуючим елементом виступають світлі «кольори миру», які передають глядачеві відчуття «нового світанку» після жахів, що приносить війна.

Визначившись з композицією, для подальшої роботи в матеріалі, було обрано формат полотна – 70x70 см. Наступний етап це перенесення ескізу на полотно. Але перш ніж це зробити, була підготовлена основа, тобто зроблена імприматура. Після того як фарба підсохла, був нанесений малюнок вугілям та закріплений лаком.

Надалі була підібрана, відповідна темна кольорова гамма, щоб передати емоційну виразність трагічним подіям, які відбуваються в Україні під час війни.

На першому плані до глядача зображено руйнування від обстрілів, уламки крилатих ворожих ракет, залізні протитанкові «їжаки», колючі дроти.

Перша прописка, розпочалася з самих темних плям. Потім перейшли до написання неба в верхній частині композиції, кольори якого частково передають відчуття тривоги та напруженості. Але проміння сонця, яке пробивається крізь хмари несе відображення життєвого оптимізму, відчуття надії та віри в краще майбутнє. Вони нагадують, що після кожної темряви завжди приходить світло. Ці промені несуть енергію, яка збуджує уяву, допомагаючи уявити кращий світ де панує мир, спокій та радість. У роботі над кожним фрагментом враховувалися кольорові співвідношення теплого та холодного контрастів.

Напроти вагу передньому плану та верхній частині композиції, центр зображено яскравою колірною палітрою, яка вказує на позитивний аспект сюжету картини. Яскраві кольори в центрі полотна викликають асоціацію з життєвим оптимізмом, радістю, сподіваннями, підкреслюють важливість центрального сюжету картини.

Концепція роботи полягає в осмисленні процесу теми, в закладанні в твір чіткого і рішучого емоційного повідомлення та передачі його за допомогою кольору. В роботі присутні символічні жовтий та блакитний кольори, які не тільки мають надчудові психологічні якості, а також являються основними кольорами українського стягу. Символічно ці “кольори миру” домінують в центральній частині картини.

Особливий символізм несе в картині папор України, який викликає у глядача сильний емоційний зв'язок з країною, збуджує почуття патріотизму та підтримки своєї країни, породжує надію на світле майбутнє, віру в досягнення перемоги та миру в Україні.

Висновки до V розділу

Досліджені методи та прийоми роботи над композицією в техніці олійного живопису. Проаналізовано, якими засобами та принципами можна досягти

єдності та виразності в композиції, їх характеристики; Розкрито поетапність виконання роботи над живописним твором. Знайдено гармонійне поєднання форм, кольорів, ліній та пропорцій, з метою передачі ідеї твору та виклику відповідних емоцій у глядача. Розкриті композиційні принципи, такі як золотий перетин та розташування елементів у рівновазі, що допомагають в побудові збалансованої та виразної композиції.

Дана художня робота це засіб передачі позитивно - виразної емоції глядачеві, закарбування моменту часу та прожиті відчуття в одній картині. Мистецтво, як ніщо інше спроможне передавати не тільки емоцію та викликати естетичне задоволення, а й також передавати думки. Ця робота виступає своєрідним посередником між світом реальним і світом власних переживань автора, несе мотивацію довести переконання та віру на практиці суспільству та самому собі в першу чергу.

ВИСНОВКИ

Сьогодні Україна переживає важкі моменти в своїй сучасній історії. Вже більше року триває повномасштабна війна з росією. У суспільстві виникає значний попит на розуміння трагічних подій останніх років, які у сучасному світі сприймаються як порушення невід'ємного права людини – права на життя. Для всього світу музеї війни повинні стати майданчиком для пізнання та глибшого розуміння України, його героїчного народу, який мужньо протистоїть російській агресії, змінюючи хід світової історії. Все це несе в собі одну важливу мету – боротьбу за національну ідентичність та державну незалежність.

Музеї втілюють у собі багатство історичної та культурної спадщини. Експонати музею є невичерпним джерелом інформації про минуле та сьогодення. Досліджено, що протягом останнього десятиліття зростання активності в музейній сфері сприяло застосуванню новітніх практик і технологій. Більш прогресивні музеї по всьому світу розробили інтерактивні версії своїх експозицій, використовуючи сучасні технології.

Останнім часом українські музеї впроваджують в свою роботу передові мультимедійні технології, спрямовані на ефективну та вражаючу передачу інформації. Сучасна модернізація музейної справи в Україні та збільшення інтересу до музеїв можливі завдяки розвитку традиційних методів взаємодії з відвідувачами та застосуванню новітніх інформаційних технологій на основі наукових досліджень та міжнародного досвіду.

Використання інноваційних технологій та комунікаційних стратегій у музейному просторі дозволяє вивести музейну справу України на новий рівень розвитку, відкриваючи нові можливості для зв'язку та спілкування з відвідувачами.

Проаналізовано питання щодо формування музейного простору. Конструктивно-просторове рішення визначається тим, як об'єкти та елементи організовані та взаємодіють один з одним у музейному середовищі. Воно включає в себе ряд понять та елементів, які спрямовані на створення

ефективного та привабливого середовища для відвідувачів, сучасного експозиційного дизайну такі як, експозиційне обладнання, система освітлення, колірне рішення тощо.

Питання естетики відіграє важливу роль у створенні простору музеїв війни. Естетика в музейному контексті визначається як наука про враження та відчуття, пов'язані зі сприйняттям та оцінкою мистецтва та краси в музейному просторі. Це область, що вивчає, як музейний простір впливає на емоційний та інтелектуальний досвід відвідувачів. Естетика в музеях розглядається як засіб досягнення мети в передачі історії та культурної спадщини через визначені візуальні та сенсорні засоби.

Психологічний аспект в музеях війни включає в себе розгляд психічних та емоційних впливів, які виникають у відвідувачів під час їхнього візиту. Для зниження психологічного навантаження при формуванні музейного простору використовуються необхідні психологічні заходи.

Музейний простір художнього музею війни розроблено на основі цілісної художньої концепції, рішенням єдиної колірної гами та на основі використання певної серії оздоблювальних матеріалів. При розробленні естетико-психологічної концепції бралось до уваги наступне: музейний простір - це місце тривалого перебування відвідувачів, місце творчої взаємодії з мистецтвом. Воно має бути комфортним, не розосереджувати, не навантажувати, мати доцільне, гармонійне зонування. Зони простору музею виділяються виразністю, дієвістю за призначенням, зазначаючи структуру та функцію закладу. А також намагалися обходити в дизайні такі елементи, що спотворюють сприйняття простору, дезорієнтують, підміняють реальність. В музейному просторі використані цікаві поєднання кольорів, форм, матеріалів, текстур, що надихають та створюють емоційний простір для споглядання та осмислення творів мистецтва.

Сучасне українське образотворче мистецтво в реаліях сьогодення трансформується, набуває нового осмислення дійсності. Творчість художників стає могутнім засобом впливу на створення образу сучасної України в світі,

привертає увагу міжнародної спільноти, підтримує боротьбу за мир та справедливість. Художники створюють роботи, що відображають проблеми війни, наслідки для України та її народу. Вони відображають мужність, незламність, героїзм української нації, стрімку жагу до перемоги.

Обґрунтовано вибір теми та концепт виконання художньої роботи. Стилiстична єдність підкреслена за допомогою використаних прийомів та елементів, таких як баланс, ритм, кольорова гармонія, форми та текстура. Композиція, тонування та кольорове рішення мають велике значення для передачі задуму художника та підсилення враження від твору. Досліджено систему виражальних засобів в олійному станковому живописі, що включає кольорову гаму, текстуру, тонування, світлотінь, лінії та форми для реалізації ідеї твору. Дотримання принципів композиції і вміле використання виразних засобів сприяють єдності між змістом і формою, реалізації задуму художника і основної ідеї твору.

Виконана пошукова та практична робота над олійним живописом «Новий світанок» виявилася ефективною та сприяла успішному втіленню творчої задачі.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агеєва О. Соціологія музею: презентація на тлі простору і часу. Київ: НАКК., 2015. 168 с.
2. Антонович Є. Малюнок і живопис. Методичні Рекомендації. / за ред. Є.А. Антонович, В.А. Шпільчак. Київ: СНУ ім. Лесі Українки, 1990. 105 с.
3. Банах В. Музейні інновації та інтерактивність у теорії та практиці музейної справи. *Historical and Cultural Studies.*, 2016. Т. 3, № 1.
4. Белікова М.В., Зайцева В.М. Основи музеєзнавства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2015.
5. Білоус Ю. О. Методи природнього освітлення експозицій в музеях / Ю. О. Білоус // *Сучасні проблеми архітектури та містобудування* : наук.-техн. зб. / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. ; відп. ред. М. М. Дьомін. - Київ : КНУБА, 2013. - Вип. 33. - С. 331-336.
6. Вайдахер Ф. Загальна музеологія / Переклад з німецької Х. Назаркевич, О. Лянг, В. Лозинського. Л.: Літопис, 2005.
7. Василенко Д. Імплементация комунікаційних елементів у роботі музейної установи / Д. Василенко, Л. Бутко // *Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання*: монографія / відп. ред. Тюрменко І. І. Київ: НАУ, 2021. С. 186-191.
8. Васильківська Т. М. Символізм в українському образотворчому мистецтві. Київ: Видавництво «Дніпро», 1997. 324 с.
9. Велика Л. Музейне експозиційне мистецтво: монографія. Харк. держ. акад. культури. Харків, 2000. 159 с.
10. Веретільник Т.І. Основи теорії кольору: навчально-методичний посібник. Черкаси, 2020.
11. Ігнатенко М.Л. Генезис сучасного художнього мислення / М.Л. Ігнатенко. Київ, 1986.
12. Караманов О. Тематичні зони музейного простору у контексті організації різних видів діяльності з відвідувачами. *Матеріали сьомої науково-практичної*

конференції «Музейна педагогіка - проблеми, сьогодення, перспективи». Київ: НКПЗ, 2019. С. 61-63.

13. Киридон. А.М. Музеї як інституції пам'яті// *Україна-Європа-Світ*: міжнар. зб. наук. пр. Тернопіль: ТНПУ, 2015. Вип. Ч. 1. С. 193-200.

14. Кириченко О. Цифрова культура як результат розвитку культури інформаційного суспільства. *Гілея: наук. вісник*, 2017. Вип. 124. 179 с.

15. Ключко Ю. М. Сучасні парадигми освітньої діяльності музеїв // *Питання історії науки і техніки*. 2016. № 4. С. 65–71.

16. Ковальчук Є. І. Актуальні теоретичні питання сучасного музеєзнавства: музеєфікація пам'яток сакрального мистецтва // *Волинський музейний вісник*: наук. зб. Луцьк: МП Пульс, 2010. Вип. 2. С. 8–12.

17. Кожушко Б. М., Титова О. М. Музейна справа в Україні: стан і перспективи // *Праці Центру пам'яткознавства*. 2014. Вип. 26. С. 136–144.

18. Колісніченко С., Кравченко О. Реекспозиція музеїв та музейних кімнат закладів освіти: методичні рекомендації / Кропивницький: КЗ «КОІПО імені В. Сухомлинського», 2021.

19. Копієвська О. Р. Трансформаційні процеси в культурі сучасної України: монографія. Київ: НАКККіМ, 2014. 296 с.

20. Краєзнавча музеологія: минуле, сьогодення, перспективи: матеріали Всеукр. науково–краєзнавчої конф. До 100-річчя Тернопільського обласного краєзнавчого музею / Терноп. обл. краєзн. музей. Тернопіль: Тернограф, 2013. 140 с.

21. Куценко С. Ю. Історичні етапи створення та формування сайтів музеїв України як самостійної одиниці в структурі музейних установ // *Гілея: наук. вісник*. 2015. Вип. 102. С. 127–131.

22. Маньковська Р. В. Музейна справа в Україні: теоретичні, практичні та антропологічні виміри історичного досвіду (1920-і рр. - початок ХХІ ст.): дис. / Держ. ВНЗ "Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди". Переяслав-Хмельницький, 2017. 40 с.

23. Маньковська Р.В. Музейництво в Україні / НАН України. Інститут історії України. К., 2000.
24. Маньковська Р.В. Музеї України в інформаційному просторі: досвід та перспективи. // Історія України. Маловідомі імена, події, факти. К., 2000. Вип. 11.
25. Мартем'янова Н. С. Музейна педагогіка в організації культурно-освітньої діяльності музею / Н. С. Мартем'янова // *Вісник Харківської державної академії культури*. - 2013. - Вип. 39. - С. 257-263.
26. Мезенцева Г. Г. Музеєзнавство / На матеріалах музеїв Української РСР. Курс лекцій. Київ: Вища шк., 1980. 120 с.
27. Михайлова С. Музейна комунікація та нові технології // *Музей і соціум: шляхи взаєморозуміння: матеріали круглого столу до 30-річчя Хмельницького обласного художнього музею, 18 травня 2016 року*. Хмельницький, 2016. С. 27–33.
28. Новікова Г. Проблеми розвитку середовищних музеїв в Україні: наук. стаття Науковий журнал «Історія релігій в Україні: Науковий щорічник». 2017 Вип. 27. ч. 2.
29. Олексієнко А.М. Формування художнього образу музейної експозиції. Наук. конф. Проблеми збереження та відновлення історичної пам'яті. Харків: ХДІК., 1994. С. 39-40.
30. Пантелейчук І. В. Проблема становлення музейної політики в Україні // *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності: зб. наук. пр. / відп. ред.: М. М. Бровко, О. Г. Шутов. К.: Віпол, 2005. С. 256–260.*
31. Панченко В. І. Мистецтво в контексті культури / В.І. Панченко. К., 1998.
32. Паур І. Основи музейної справи: навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільській: Вид. Панькова А.С., 2021. 204 с.
33. Печенюк Т.Г. Кольорознавство: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Грані-Т, 2010.

34. Пчелянская Т. М. Музеи и музейные экспозиции в новом спектре сетевых коммуникаций // Собрание лиц: [сб. ст. / под ред. М. Б. Пиотровского, А. А. Никоновой]. СПб., 2016. С. 146–159.

35. Ральченко І. Музей як культурний осередок: досвід та інновації // *Музей і соціум: шляхи взаєморозуміння*: матеріали круглого столу до 30-річчя Хмельницького обласного художнього музею. Хмельницький, 2016. С. 18–21.

36. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 428 с.

37. Салата О. Еволюція музею як соціокультурного інституту в умовах процесу глобалізації // *Сумська старовина*. 2013. № 40. С. 150–157.

38. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навч-метод. посіб. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.

39. Селівачов М.Р. Музей як інструмент культури // *Музейні колекції: історія, дослідження, атрибуція* / зб. наук. пр. К.: ХІК, 2010.

40. Скус О.В. Основи історичного музеєзнавства: навч. посібник. Умань: Вид. Візаві, 2020. 210 с.

41. Тіммер Д. Інтерактивні програми і робота з предметами / Діана Тіммер // *Музей: менеджмент і освітня діяльність*. – Львів: Літопис, 2009. – С. 170–177.

42. Український і зарубіжний досвід діяльності музейних інституцій. Науковий журнал «Духовність особистості: методологія, теорія і практика» СНУ ім. В. Даля. 2018. Вип. 5.

43. Харченко О. В. Інноваційні технології в культурно-просвітницькій діяльності художніх музеїв України початку ХХІ ст. // *Сіверщина в історії України*. 2015. Вип. 8. С. 358–361.

44. Шлепакова Т. Л. Модернізація музейної справи України та розширення традиційних форм роботи музеїв в умовах глобалізації та інформаційного суспільства. Міністерство культури України НПБУ: ст. 2013. Вип. 5/5. 17 с.

45. Яковець І.О. Використання засобів медіа-мистецтв та інформаційних технологій в діяльності сучасного музею. *Музейний альманах*. Наукові матеріали: стаття. Черкаси, 2010. №1. С. 34-38.

46. Яковець І.О. Експозиційне обладнання музеїв та виставок. Наукові матеріали: стаття. Черкаси, 2012. №15. С. 46-51.

47. Яковець І.О. Музейна експозиція як специфічна інформаційно-художня структура: зб. наук. пр. Харків: ХДАДМ, 2012. № 8. С. 46-50.

48. Якубовський В. І. Музеєзнавство: підручник. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І., 2010. 352 с.

49. Якубовський В.І. Музеєзнавство: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Видання друге, доповнене і перероблене. Кам'янець-Подільський, 2012.

50. Закон України «Про музеї та музейну справу» від 29.06.1995 № 249/95-ВР.

51. Закон України про внесення змін до Закону України «Про музеї та музейну справу» №1709–VI від 05.11.2009.

52. Міністерство культури України НПБУ Концепції державної цільової національно–культурної програми розвитку музейної справи на період до 2018 року: стаття. 2013. Вип. 5/5 URL: <http://mincult.kmu.gov.ua>.

53. Качуро А. Яким має бути сучасний музей: стаття. 2021. https://lb.ua/blog/amuseum/475764_yakim_maie_buti_suchasniy_muzej.html

54. Кузьмук О. Роль музеїв у культурному та соціально-економічному розвитку країни: зарубіжний досвід. Аналітична записка. НІСД., 2010. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/rol-muzeiv-u-kulturnomu-ta-socialno-ekonomichnomu-rozvitku>

55. Мартюхіна К. В. PR в музейній справі. Музей видатних харків'ян імені К. І. Шульженко // Музей як соціокультурний інститут в умовах інформаційного суспільства: 19 Сумцовські читання. Харків, 2013. URL: <http://museum.kh.ua/academic/sumtsov-conference/2013/article.html?n=861>.

56. Міністерство культури України НПБУ Концепції державної цільової національно–культурної програми розвитку музейної справи на період до 2018 року: стаття. 2013. Вип. 5/5 URL: <http://mincult.kmu.gov.ua>.

57. Музей майбутнього: Національний музей Уельсу. URL: <http://www.cedra.kiev.ua/2018/07/04/-muzej-majbutnogo-natsionalnij-muzej-uelsu/>.

58. Музейна справа в Києві: історія, виклики, перспективи (до 40-річчя Музею історії міста Києва): наук.-практ. конф., 29-30 листопада 2018. URL: <http://www.kyivhistorymuseum.org/uk/afisha-podiy/muzeyna-sprava>

59. Фронкевич М. Мистецтво віртуальної реальності: нове полотно для творчого вираження. 2023.

<https://ts2.space/uk/%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97-%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96-%D0%BD%D0%BE/#gsc.tab=0>

60. Цифрові технології сприяють відвідуваності музеїв – директор Інституту культури Google. URL: <https://artslooker.com/cifrovi-tekhnologii-spriyayut-vidviduvanosti-museyivdirector-google-art-institut/>.

ДОДАТКИ

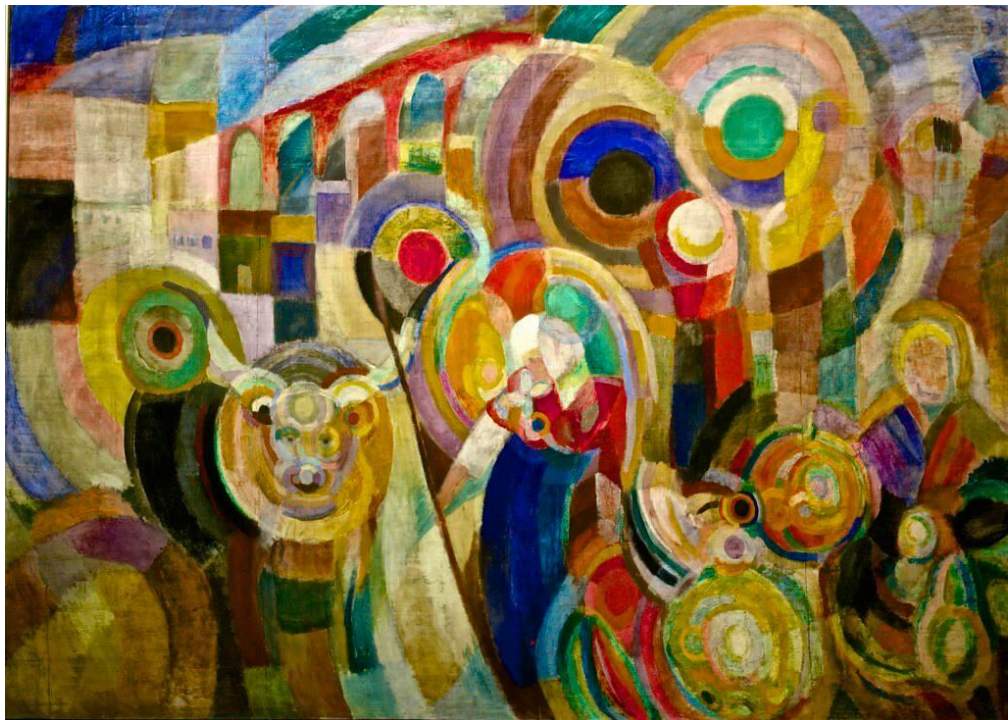
1. Вивчення та аналіз аналогів

О. Екстер «Флоренція»

Д. Бурлюк «В церкві»

С. Делоне «Ринок у Міньо»

О. Екстер «Флоренція»

О. Богомазов «Спогади про Кавказ»

2. Етапи виконання

Пошук ідеї

Ескіз роботи

Пошук кольору

Початок роботи на полотні

Початок роботи у кольорі

Кінцевий вигляд роботи